Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 16 ОКТЯБРЬ, 1984 ШУ. ◆ № 124 (7002). ◆ Мах 3 кап.

Шелковской района Новощедрински Старощедрински юкъера школаш шоаш чаккхъялха бальча, комсомольски путевкаж «Коминтерн» ялача колхоза хьайбаш лелаеча фермашна къахьега болабеннаб механизаторий Анасова Роза, Эскирханова Тонта, Ташахмадова Марем, Мирзоева Залпа, кхыбараш.

СУРТА ТIА: «Коминтерн» ялача колхоза къона хьайбаш лелаераш (аьрдехьара аьттехьа) Р. Анасова, Т. Эскирханова, М. Ташахмадова, З. Мирзоева.

Н. СМОЛЕНЦЕВА сурт.

Советски Союза къахьегамхой! Шерагlа йоаржае производства эффективности продукце дикали пакхъяра тlехьара социалистически яхь!

Толаме кхоачашъергья вай 1984 шера план, цхьайтталагlча пятилетка заданеш!

(КПСС ЦК Тlехьехамашдара).

Хоам бу КПСС обкома пресс-центро

Телефон 2-66-72

ТАХАН ХЬАЛХАЛАТТАРАШТА ЮКЪЕ БА:

«Назрановский» совхоза Насыр-Кортовски отделене МАЛИЕВ Султана Сулейма бригада. Цо хьалхзевай духхе кхоарталаш, 50 гектарех хlарене тlера 200 центнер, план 110 центнери социалистически декхараш 140 центнери йолаш хьувкхьам чуйицаб.

«Назрановский» совхозе ЕВЛОЕВ Исмаlилий Хьаси керте леттача Барсукински отделене 300 гектар долаа кхай тlара хlарене тlера 37 центнер йолаш фуальхьа хьажкlаш чуйицай, план 24 центнери социалистически декхараш 28 центнери йолаш.

* * *

15 октябрь хьатlакхоачаш республика районашка гурахьа юв культураш дlайийнай 152,9 эзар гектар тlа, из хул планах 83 процент. Кхашка бола беш хиннай хlамаш дlаюв 346 агрегат, цар кхаь дени кхаь буси дlайийнай 12350 гектар.

Эггара дукхагlа цу юкъа задани кхоачашъяй Ножай-Юртовски района боахамаша — 19,5 процент. Веденски — 16,7, Гудермесски — 15,2, Шелковской — 14,9 процент.

Дикагlа йолчу хенашка гурахьа юв культураш дlайийнa яьхай Надтеречни, Веденски, Наурски, Сунженски районаша.

Республике зябь яьхай 74 эзар гектар, из хул планах 43,5 процент.

Кхаь дени кхаь буси яьхай 3266 гектар. Эггара дукхагlа цу юкъа из яьхай боахамаша Сунженски района — 6 процент. Веденски — 5,5 процент, Назрановски — 5,2 процент.

Зябь ахара тlехьаюсаш я районаш: Советски, Ножай-Юртовски, Грозненски, Малгобекски. Укхаза кхаь дени кхаь буся хайра хlама тlакхийтта яц зябь ахара.

Комсаш дукхагlа ярре тlехьа лоаттабальча къовсаме йоккха котало яьккхай республика комсаш лелораша. Комсаш кхайтьяра план цар кхоачашъяьй 100,2 процент. Пачхьалкхенна дlаелнай кхааагlа дахьаlачул 219 тонн комсаш духхагlа, [illegible] свекла хиначча боехама 83 процент дукхагlа а.

Хьажкlаш чуйицай 15,5 эзар гектара тlара, из хул чуэца дезача ялаех 45,5 процент.

Пачхьалкхенга хьажкlаш йохкара план республике кхоачашъяьй 37 процент. Хьажкlаш чуэцача а пачхьалкхенна уж дlадуча а хьалха латт Урус-Мартановски, Грозненски, Ачхой-Мартановски районий боахамаш. Укхаза пачхьалкхенга хьажкlаш йохкара план кхоачашъяьй йоагlйоагlача дахьхlача 71, 66, 54 процент. Хьажкlаш чуэцара а уж дlаядара а тlехьадус Малгобекски, Сунженски, Назрановски районий боахамаш.

Шекара свекла республике чуйицай 5,2 эзар гектаре тlара, из хул чуэца дезача кхаех 58 процент. Пачхьалкхенга шекара свекла йохкара план кхоачашъяьй 58 процент, кхаь дени кхаь буси заводе кхьчад 12,5 эзар тонн мерза овлам. Свеклаш дlакхахьара хьалха да шера план 69 процент кхоачашъяьча Шалински районо, 69 процент кхоачашъяьча Ачхой-Мартановски района боахамаш. Свеклаш чуэцалга а уж дlакхухьалга а сихдаьа Назрановски района боахамаша: кхаь дена кхаь буся дlайихьай 3 эзар тонн свекла, тlакхийттай 12 процент.

Сунженски Назрановски районий колхоший а совхоший а кхашка дlахо а чуэцаш я коартол. Чуйица яьннай 77 процент долча кхашнара. Пачхьалкхенга коартол йохкара план кхоачашъяьй 79 процент. Хьалхарчарца да Назрановски районера коартолаш лелораш: чуйицай 89 процент долча кхашкара, хlаьта пачхьалкхенга коартол йохкара план кхоачашъяьй 111 процент. Мела лел коартол пачхьалкхенна дlаяллара балхаш, план ялха 53 процент мара кхоачашъяьза йолча Сунженски района боахамаша.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюро, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай 1984 шера ийс бетте хьайбай продукташ дукхагlа яарах кийчъеран районаш, колхозаш, совхозаш, фермаш, бригадаш, шоай профессех хьайбаш лелочa болхлоша лелаьча республикански социалистически яхье итогаш.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬЕ ТОТЬАЬННАРАШ ЛАЬРХIАЯ:

РАЙОНАШ:

НАЗРАНОВСКИ РАЙОН.

Цунна социалистически яхье хьалхара моттиг хьежаьй, КПСС обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома кхерара ера тела Цlе байракх а луш республикански Сийлен улга тlа яьккхай.

НАУРСКИ РАЙОН.

Цунна шоллагlа моттиг хьежаьй.

ШЕЛКОВСКОЙ РАЙОН.

Цунна кхоалагlа моттиг хьежаьй.

БОАХАМАШ:

Социалистически яхье тотьаьннараш а лаьрхlа республикански Сийлен улга тlа яьхай.

Надтеречни района «Гвардейский» совхоз,

Грозненски района «Атагинский» совхоз,

Назрановски района «Назрановский» совхоз,

Шелковской района «Каргалинский» совхоз,

Шалински района «Искра» совхоз.

Социалистически яхье тотьаьннараш а лаьрхlа республикански газеташ тlа чlоагlдеча Сийлен улга тlа яьхай:

Наурски района «Красное знамя» яха колхоз,

Сунженски района XX партсъезда цlерагlа колхоз,

Веденски района Орджоникидзе цlерагlа колхоз,

Грозненски района «Ермоловский» яха птицефабрика,

Назрановски района «Маяк» яха совхоз,

Ножай-Юртовски района Гагарина цlерагlа колхоз,

Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоз.

ФЕРМАШИ БРИГАДАШИ:

Шелковской района «Червленский» колхоза шурий ферма.

Надтеречни района «Надтеречный» совхоза шурий ферма.

Шелковской района «Красный пахарь» ялача колхоза шурий ферма.

Шалински района «Московский» совхоза шурий ферма.

Ленински района «Родина» совхоза шурий ферма.

Грозненски района «Юбилейный» совхоза шурий ферма.

Гудермесски района «Правда» совхоза шурий ферма.

Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза шурий ферма.

Наурски района Ленина цlерагlча колхоза жа lуй бригада (воккхагlвола жа lу Хамидов Э.).

Наурски района «Россия» колхоза жа lуй бригада (воккхагlвола жа lу Исаев А.).

ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ:

Шоай отраслешка эггара лакхагlа хьакхамаш дьахкараш, социалистически яхье хьалхара моттиг а хьоинеш республикански газеташ тlа чlоагlдеча Сийлен улга тlа баьхаб:

Арунова С. — Шелковской района «Красный пахарь» колхоза доярка,

Саенко А. — Шелковской района «Красный пахарь» колхоза деттаи доле деезан лелаеш вола скотник,

Исмаилов Л. — Шелковской района «Каргалинский» совхоза скотник,

Сулейманова Н. — Шелковской района «Путь к коммунизму» колхоза lаьсий лелаер,

Асхабанова Т. — Веденски района Ленина цlерагlча колхоза lаьсий лелаер,

Хамидов Э. — Наурски района Ленина цlерагlча колхоза воккхагlвола жа lу,

Першина А. — Грозненски района «Грозненский молочный» совхоза хьакхаре лелаер.

Котьаьннари лаьрхlай республикански социалистически яхье хьалхаш кхоачашдаллга lалашдеш хьайбаш лелаерий группа.

Кодзоева кхай тlа

РЕПОРТАЖ

Тlой-Юрта Іочухкачалехьа аьтта оагlорахьа дlахьежача бlаргагу «40 лет Октября» яхача совхоза хьажкlий кхай тlа йоахна комбайнаш, цар хьаьнха хьажкlаши аьта гlадамаши дlакхухьаш лела автомашенаш тракторий лафеташ.

Чуэцаш латт укх шера Кодзоев Бахьаудина звенос шин бlаь гектара тlа хьалкхеяь хьажкlаш. Нах пецбоалаш дика хьайкъай укх Юкъера лаьрхlача хlара гектара тlара 105 — 108 центнер фуалъяьха хьажкlаш йоал.

— Ер совхоз Іоййллача гlоне яштта хьажкlаш хьалкхее цхьанна а механизатора аьттув баьннабац. Укх денош дукха хьаьший ух укхаза Грознера, Назранера, Орджоникидзера, кхыча моттигашкара Бахьаудина хьажкlашка хьажа а цун балха опыт йовза а, — йоах цига соца хиннача совхоза керттерча экономиста Батыжев Хьасана. — Духхьал Кодзоева цхьан кхай тlара шин эзар тонн совгlа хьажкlаш дlалургья пачхьалкхенна. Хlаьта хlанзале цхи бlаь тонн гарга дlа а яхийтай заготзерно.

«Херсонец-200» яха ялк комбайн, 18 тракторий лафет, 25 грузовик йоал Кодзоева кхай тlара хьувкъам чуэцаш. Царех цхьан комбайна тlа хиттар из ше а. Тlехьайийза аргlанара прицеп томарех йолча хьажкlех хьалйизача юхасоцаш Бахьаудина ше лекха комбайн. Тlакха са а вlаштlехьдоал, цун когаметта комбайн лекха совхоза керттера инженер Дударов Бахьаудин lо а хоавь, цlихезача механизаторица къамаьл де.

— Шийна доалдарген гlулакх дарген хьежжа мара хьувкъалц лаьтто цхьаккха а культура. Агротехнически бокъонаша дlа ма деххара еррига операцеш чакх а йоахаш, цlенхаштта къахьега деза хьажкlаш дика хьалкхеяра, — дуц Кодзоева...

Тихьаь цlаь шу хинна lац шоай юрта цо хьаьнала къахьега. Цу юкъа lоаный опыт, нараерзаяй говзал, бокъонца деза а денна дохаргдоаца доттагlал тессад бератеча лаьттаца. Механизатора цхьа шу дlадахийтадац планагlа яха йоатlарел шозза кхозза дукхагlа хьажкlаш ца йоахаш.

Пятилетка планаш кхоачашъеча доккхий хlамаш карагlдувлаш къахьегарах Даьхено Октябрьски Революце, Къахьегама Цlеча Байракха, «Знак Почета» яха орденаш еннай Кодзоевна. Цу дезача совгlаташа виз, хьанар кхы а айдаь воал механизатор. Дlаьдахача шера цун виз дlакхоач хlара гектара тlара 71 центнер а йоакхаш, 200 гектара тlара хьажкlаш чуэца. Цхьабаьнда, нох а кхоачам бац Бахьаудина. Цо кхетадора шоай совхоза lаьрка лаьтта кхы а доккхагlа беркат дала йиш йолаш долга. Дукхача шерашка болх беш бокъонца цуй къайленех кхийттача Кодзоева верда декхар тlаэц цхьайтталагlча пятилетка дьалагlча шера — хlара гектара тlара 100 центнер фуальяье хьажкlаш яха. Назрановски районе меттел, ерригача республике взал дукха хьажкlаш яха из хlаьалца дlакхехьчабац цхьанна а механизатора.

Цудухьа цхьабола нах шенбувлаш а бар. Цхьабаьнда, цхьан минута из шек-м вацар. Гурахьа дlаводалу Бахьаудин хьажкlаш хьувкъаьара кийчо е. Лаьтта ахалехьа хьалхагlа хlара гектара 30 тонн а кхоачийташ, органически удобренеш йоахи цо. Цул тlехьагlа 27 сантиметр кlоаргал а долаш аьхе lодулл кха. Тlаккха лаьтта ийслу, минеральни удобренеш тайса хьаьнду. Бlаьсти хьажкlаш дlаелехьа арадинан яха моллаш lох.

Къаьстта боккха теркам тlабахийтар БЦ-6625 яхача югославски фуъ йола хьажкlаш ийсача мугlарех, минеральни удобренеш а тохаш дlаера. Уж лаккхьала йолаелча гербицид техай, цул тlехьагlа массехказзa лаьтта цамшадоакхкхи а культиваци йир, минеральни удобренеш тохаш лаьтта кхы тlа а хьаьнхидир. Лоацца аьлча, ди а бийса а ца къовсаш, дегlайоагlача хьажкlашта де дезаш хинна уж дерриге балхаш цо ше чакхдаьхар.

Цудухьа lаланьяте дика а хиннай уж. Шин метрал лакхагlа я хьажкlаш. «Херсонец-200» ялача комбайна тlехьара тракторий прицеп хьалъюз томарех йолча lажагlча хьажкlаша. Цхьан комбайна тlачlоагlъяь кхо тракторий лафет я пахаддаш хьатта хьажкlаш дlакхухьаш.

Шоай яш дlакхоачар ду комбайнераша, трактористаша, шофераша хьажкlаш сахагlа чуйица яха гlерташ. Къахьегама овсарле дакха йолаш бола бу комбайнераша Половинкоев Мувсас, Зурабов Махьмада, Дзауров Азматгире, кхыбараша, лафеташ делаеш болча трактористаша Гасаров Мувсас, Албаков Ахьмада, Евкуров Шамсудина, Кодзоев Муталипа, Назранерча АТП шофераша Арапиев Къурейша, Матиев Мухтара, Х. Чиргова.

Болхлой раьза болаш дика вlаштlехьдаьккхад бlайха кхача лоаттабелга. Цу гlулакхага хьожаш ва Горбаков Хьасан. Чаме хеташ дуъ механизаторашa Аушева Мовлатханей Дударова Фатимаси кийчдаь хулх юкъе а долаш дола даар.

Ехa комбайн, трактор сиха йолаялийтара гlо де кийча болаш кхай тlа ба слесараш, наладчикаш, «технопомощь» яха автомашинаш. Еррига техника беча балха тlакьоэам лоаттабеш ва керттера инженер Дударов.

Совхоза технически служба «Нива» яха етт комбайн а кийчъяьй хьажкlаш чуэцара. Цхьабаьнда, уж тlаьдо хилара уж йолаялийта йиш йоалаш яйча хьатташ яр.

...Тха кхаьмаьа чакхдаьлча ший комбайна тlа а хайна хьажкlаш хьакха воалвелар Кодзоев. Цхьаннена тlехьа шоллагlъяр а йодаш, центральни хьатта йолчахьа комбайнерагlа сайна дlаухар хьажкlех етта тракторий лафеташ, фермаш йолчахьа — аьтта гlадамаш тlаяола грузовикаш...

С. ТОФСУЛТАНОВ,
тха спецкорр.

БОЛХЛОЙ ДОШ ЧIОАГIА ДА

Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 67 шу дузача денга кхачалехьа цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча диъ шера план кхоачашъе доккхий декхараг тlаийцад Грозненски радиотехнически завода бlаьш болча болхлоша. Хlаналехьа царех дукхахачар рапорт деннад диъ шера задание кхоачашъярах. Царех ба сборщикаш, коммунистически къахьегама ударникаш бола сборщикаш Овчарова Нина, Бабаева Нина, регулировщик Севчугов Владимир, намотчица Садовова Зинаида, упаковщица Харолаева Нина, гальваник Сергиенко Нина.

Ер шу долалучa дена хlанзалехьа завода коллективо планал совгlа маьхала яьккхай 94 эзар сом мах бола тайпа-тайпара продукци. Шоаш даьхача къахьегама толамех кхоачам а ца беш, шоай производственни хьоxханаш тоадеш хьешаре къахьегаш ба завода болхлой укх денош.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

СИХДЕ КОМСАШ ЧУЭЦИЛГА

Сихонца комсаш чуэцаш бер «Луч» совхоза кхашка Наьсарерча совхоз-техникума студенташ тхо укхаза кхаьчача хана. Цхьаннена тlехьа шоллагlвар воалаш комсий бешара гаьнашта юкъеоа хьалабуал комсий гайдолгех йиза ведраш йола кагирхой. Бlаь метр хулача комсий клетка йисте латтача йоккхийча яьшка чапашка дlачуйоэссию цар комсаш. Тlаккха, сеца ха ца йоеш сиха шлаболх шоаш болх беча моттигашка..

Укх шера совхоза комсаш чуэцача новкъостала цигара вена 120 саг ва. Дика вlаштlехьбаьккха лелабу студенташа комсаш чуэцара болх.

Студентий отряден совхозен кулгалхоша цхьана дагa а баьнна вагирдоата юкъе социалистически яхь лелаяра, дикагlа болх бераш морально а материально а белгалбехара хьалаш нъовстадаьд.

— Хlара дийнахьа социалистически яхьа итогаш ю оаха, — дуаш студентий лагера начальника Мартазанов Ислама, совхоза отделене управляюще Джейтов Іийсас. — Дийнахьа дикагlа болх баьча группай сийна цlе байракх урагlйохийт. Хьалхарча кlирагlа социалистически яхье хьалхле лелаеш хьаевай Т. Гаевас кулгаллу № 211 йола группа. Укх тlехьарча денош социалистически яхье хьалхарча моттиге я Ф. Чимурзиева верте йола зоотехникий группа. Цун сийна урагlъяхийта я хlанз тха лагерера Цlе байракх.

Хlара дийнахьа балха нормаш тlеккхоачашъей дика болх бу беррига студенташа. Царна юкъе къаьстта овсаре къахьегарца белгалбаьнна ба Аджигов Бембулат, Мальсагов Ахмад, Абдулаев Султан, Барахоев Мухьмад-Башир, Айдамиров Мувса, Бельтоев Тимур.

— Студенташца цхьана укх шера комсаш чуэцача совхоза новкъостал деш ба городерча 6-ча, 9-ча, 11-ча юкъерча школий №4 йолча школа - интернатен дешархой, «Грознефть» объедине Магlалбикерча технологически транспорта управлене болхлой, — йоах совхоза керттерча агронома Беков Ахьмада. — Цар новкъосталца 233 гектара тlара комсаш чуйица даьннад тхо. 552 тонн комсаш дlаяхьийтай заводе. Совхоза къахьегамхоша барнал оал царна а совхоза - техникума студенташта а.

— Чуйица яьннача комсий хьувкъам 24 центнер хул тха совхозе, — дуц Ахьмада дlахо. — Из хьокхам районерча кхыча совхозашкарчул лакхагlа бале а уж пачхьалкхенна дlаллара декхараш кхоачашдала оаха укх шера. Къаьст-къаьстача гектарникаша лелаеш я тха боахаме эх бlаь гектара тlара комсаш. Уж дикагlа хьийкъай. Хlанз чуэца йоаальча Келигова Совдата лелаеча итт гектарах хlаране тlара 38 центнер комсаш йоал.

Кхы а дикагlа я Мусаева Хьалимата лелаеча берзl гектара тlара ярш. 50 центнерал кlезигагlа хургбац цар хьувкъам.

Цхьан кlирагlа комсаш чуйица яхи лерlаш ба совхоза специалисташ.

* * *

288 гектара тlа я «Кавказ» совхоза комсаш. Чуйицай 180 совгlа гектара тlара ярш, пачхьалкхенна дlаеннай 640 совгlа тонн. Юкъера лаьрхlача хlара гектара тlара йоаллар 18—19 центнер мара яц. Укхаза а дикагlа хьийкъай гектарникаша дезаю комсаш. Бlаь совгlа гектара тlа я уж. Хlара гектара тlара 38—39 центнер хул М. Баракиева, М. Аушевас, Л. Ярыжевас лелаеча комсий хьувкъам.

— Комсаш чуэцараштa юкъе яьржача социалистически яхье хьалхле лелаеш хьабоагlа Муртазалиева Тая, Рамазанова Ася, — дуаш совхоза комсий отделене управляюще К. Гарданова. — Хlара дийнахьа шин-ех — кхоъ балха нормаш йоах цар. Дукха ба комсаш чуэцача, даргара хьокхам а ерш, овсаре къахьегаш, цlерен дикен боах беш бола нах.

Укх шера комсаш чуэцача тхона новкъостал деш ба Вознесенскерча газ чакхоахача завода, мехкаьтта дlаухийтача станце, газовии цеха болхлой, цхьоалагlча, шоллагlча, кхойтталагlча школий дешархой.

* * *

Соахка а сайна районе эггара дикагlа комсаш кхеьй Чапанова Іайнас.

— Хlана чуйица йоалаш латт Іайнай дезала лелаеча участка тlара комсаш, — йоах М. Горьке цlерагlча совхоза комсий отделене управляюще Богатырев Руслана. — Дог гlоздоаккхаш ба хьувкъам. Хlара гектара тlара 60 центнер комсаш йоал. Укх шера цо план кулаш комсаш кхеьй къахьегама ветерана Чапанова Іайнай дезала.

Цунца цхьана белгалдаккха деза совхозашка комсаш чуэцара балхаш вlаштlехьдоахача цlенхаштта кхофачамбоацараш а хилар. Дукха моттигаш нийслу новкъостала баьхка болхлой, къаьстта дешархой ханнахьа балха кlа ца буташ, царна овсаре къахьегара ища хьалаш вlаштlехьа ца доахаш, болх йистебаьлча ханнахьа уж цlа ца буташ.

Уж кхоачамбоацараш дlадаха, дика латтача ханах пайда а эцаш комсаш чуэцара балхаш сихде декхар да совхозий кулгалхой, специалистий, иштта районерча предприятий, учреждений, школий кулгалхой а. Тахан массане а сийнахьа декхар да цхьа гайноаг ца дойташ бlарчча шера къахьийта комсаш чуйица йоаккхилга. Из декхар кхоачашдара оарцагlлаха деза дерриге нах.

А. ХАРСИЕВ.

ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОШТА

ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Республика юрта боахама дукхача шерашка беркате болх бараьи социалистически яхье толамаш дахарах Нохч-Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота дойла:

Адиев Махмуд Аслахановича — Урус-Мартановски района «Труд» ялача совхоза тракториста.

Бачаев Ганеа — Шалински района «Джалка» ялача совхоза № 2 йолча бригада механизатора.

Ерошкин Михаил Григорьевича — Наурски района «Советская Россия» ялача винсовхоза директора.

Котиев Дауд Магомедовича — Назрановски района Назрановски совхоз-техникума механизатора.

Иващенко Александра Ни[redacted] — Грозненски района 1 Мая цlерагlча колхоза дояркана.

Иванов Владимир Алексеевича — Шелковской района «Каргалинский» совхоза керттерча ветеринари лора.

Муртазова Марусена — Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза № 3 йолча сомий-бацадаарий бригада болхлочоа.

Салаев Ибрахlим Нусурпашаевича — Ножай-Юртовски района Орджоникидзе цlерагlча колхоза скотника.

Саламова Джоврата — Советски района «Ленинский путь» ялача совхоза тхьамка лeладечоа.

Фаргиева Золовбан Исраиловнайа — Сунженски района Цlеча Эскара цlерагlча колхоза дояркапа.

Хасарбиева Велита Алаудиновнана — Веденски района Ленина цlерагlча колхоза тхьамка леладечоа.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

гор. Грозный,
1984 шу, 12 октябрь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОШТА СИЙЛЕН ЦIЕРАШ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Юрта боахама даьгье доккхий гlулакхаш карагlдувларахи къахьегама толамаш дахарахи сийлен цlераш дойла:

«Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни агроном»

Датиев Идрис Хасановича — Надтеречни района «Гвардейский» откормочни совхоза керттерча агронома.

«Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни комсаш лелаер»

Албекова Кокана — Наурски района «Калиновский» винсовхоза комсаш лелаеча бригада бригадира.

Заиаева Малина Алиевнана — Надтеречни района «Надтеречный» винсовхоза комсаш лелаеча бригади бригадира.

Вишуранова Бушта Солтахмедовнена — Гудермесски района «Дружба» ялача винсовхоза комсаш лелаеча бригада бригадира.

«Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни зоотехник»

Дударов Батыр Юсеновича — Назрановски района «Назрановский» совхоза керттерча зоотехника.

«Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни хьайбаш лeладер»

Пискунова Любовь Дмитриевнана — Шелковской района «Путь к коммунизму» ялача колхоза свинарнана.

«Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни механизатор»

Богатырев Умалат Аликановича — Малгобекски района «Малгобекский» винсовхоза тракториста.

«Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни сомий бешанаш лелаер»

Басхуилова Лейлайна — Урус-Мартановски района Мичурина цlерагlча совхоза сомий бешанаш лелаеча звеной звеньевойна.

«Нохч-Гlалгlай АССР юрта боахама заслуженни болхло»

Мусаев Сайпи Исаевича — Шалински района «Шалинский» совхоза № 1 йолча отделене механизированни хьажкlаш лелаеча звеной звеньевойна.

Теслович Василий Федоровича — Сунженски района «Победа» ялача колхоза тракторно-кlаг леладеча бригада бригадира.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

гор. Грозный,
1984 шу, 12 октябрь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ИТТЛАГIА СЕССИ ХЬАЕЛЛАРАХ

Воржlаллагlа керлача Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета иттлагlа сесси хьаеля 1984 шера 17 октябре lуйрийна 10 сахьат даьлча КПСС обкома политически дешара Цlагlа.

Депутаташта регистраци ю 1984 шера 16 октябре lуйрийна 9 сахьат даьлча дена сайрийна 7 сахьат даьллалца Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме (Комсомольски ул. 112, 4-гlа этаж, № 101 йола цlа), 1984 шера 17 октябре lуйрийна 8 сахьат даьлча дена КПСС обкома политически дешара Цlагlа.

ПИТОМНИКАГАРА ДІАЙОЛАЛУ КОМСИЙ БЕШ

Комсий эггара кхерамегІа йолу моастагІа — филлоксера яха лазар. Халахете а, укх тІеххьарча 120 шера Іилманхойн практикин вІашт-тІехьдаьннадац цунна къовсам лоаттабара эффективни никъ лаха. Цудухьа комсаш лелае йиш хургьяц филлоксера латаш доацача моттигашка мара.

ХІара шера шийн доал шерду филлоксеро вай республике а. Укх тІеххьарча шерашка къонача комсех летад из Малгобекски районе а.

Иштта хьалашка мишта лелаергья комсий бешамаш? Комсаш тІаегІача культура тІа йоакхилга, йІаьхха ха аш-шаш а тоъал дукха руакъа дІадахийта дезаш а болх ба. ХІьта а цу тІа ца дапъча даргдолаш дац тхо. Цунна цхьана, комсий цхьадолча тоъал чІоагІача сортех йола шийн овлаш тІара культура филлоксера яха лазар долча метте а геттара дика кхее йиш я. Цу сортех да вайцига эггара шерагІа даьржа сорт — рнаццтели.

Цу тайпара, ма могга дукхагІа йІаьхье еза оаха шоай овлаш тІарча комсашта эксплуатаци яра ха. Цу цхьан ханна кІезиг-кІезига хуацаш тІаегІача комсашца хувца еза тІа филлоксера яха лазар ккийттеи шоаш гІоча яхаи йола комсаш. Ларача карактинин зуламхочунца лоаттабеча къовсаме дича дергдар — из мара кхы хІала дац.

Уж дешаш къестадеш, массе а боахамера комсаш леларераш декхарийла ба питомниководство дегІайоалаяра гІулакх цІенкашта дІадоладе, вешта аьлча, тхо Іомадала деза тхоашта оакача сортех йола дІайогІа материал мел эш сахош кхее. Массане а кхетаде деза комсий беш питомникагара дІайолалуш йолга.

Питомниководствана хІана кертера уйла тІайоахийт «Чечнингушвино» яхача объединене, тІаегІа саженцаш кхеяра питомниководчески базаш я хІанз кйс совхозе — шоллагІча шерага даьннача «Кобер-555» яхача сортах йолча маточникий 6—10 гектар йолаш. Цхьабакъда, шоалера массанахьа а оттаяйяц. ДІаегІа гаьнаш дика дІалетай. «Калиновский» совхозо 100 эзар прививка яьй, цудухьа хІанз 20 эзар саженца ялар дотдоахаш да тхо цига.

«Наурскийн» Ленина цІерагІчен совхозашка тІаегІача саженций перешколка я цудухьа хІана пинос трамингери яхача групперча сортий 200 эзар гаргга саженца хургья тхона. Объединеверча 15 боахаме кхы а хержад сорташ еррига а лаьрхІача 355 гектар хиллаи участоки маточникех уж дІатохаргйолаш (акробацин массови селекции яь льнцачул тІехьагІа). Уж дерригa боахамаш мел эшача инвентаряна Іалашдаь да, цу даькъе лаьрххІа йолча «Лен-7а» яхача машинашца а. Укх Іай массе метте прививкаш ергья оаха. Цу дерригача хІамаша тхога йиш хулийт укх шера 1000 гектара тІа саженцаш дІайогІа. Цхьабакъда, прививкаш яь саженцаш кхеяра тІаьхаш оаха кхьметтел ахаш а кхоачашъяц. ХІьта хІара шер-шера дукхагІа эшарг ма йий прививкаш яь дІайогІа материал: 1985 шера 400 эзар саженцагара 1990 шера 12 миллион саженцага кхоачаш. Из цІенхаштта декхар кхоачашде атта дац, хІана аьлча тахан йоацаш я кийчъяь кадраш, вІаштІехьдаьннадац хила йоагІаш йола питомниководчески база. ХІьта а кхоачіш ца дича даргдац из, хІана аьлча из ца дой тха комсий боахам дегІайоалаьбе вІаштІехьа дац.

Вайьдар аьлча, лаьрххІа гІулакхаш чакхдоалаш-м да специалисташ - питомниководаш Іомабара а иншш йола производственни помещенеш хьалъяра а. ХьатІадоагІача шера «Бурунный» яхача совхозе хьалъергья лаьрххІа йола теплица, «Калиновский», «Победа», «Наурский», Ленина цІерагІча совхозашка 4 мастерской. Цул тІехьагІа мастерскеш хьалъе долалургда тхо «Надтеречный», «Новогорский», «Восточный», «Дружба» яхача, Толстоя цІерагІча, «Знаменский», Кирова цІерагІча, кхыча боахамашка. ХІара боахаме хьалъю оаха плёночни теплицаш а. Цу тайпара, прививочни теплицай проекти наз 1990 шера 12 миллион прививкага дІакхоачаргба.

Оаха иштта дІахо а бергба шоай оалаш дола саженцаш кхеяра болх. Керттерча даькъе уж лелаергьяр хьалхагІа а санна «Бурунный» совхозо. Укх шера дІайогІа материал кийчъергья укхаза 1000 гектара тІа комсий бешамаш дІайогІара (2,5 миллион саженца). Саженцаш ю кийчъяц «Авангард», «Наурский» яхача совхозашца а. Цхьабакъда, опытна боахам — «Гребенской» совхоз из декхар хІанз а кхоачашде дага йолаш яц. ХІаьта хьадехараш-м цІенхаштта хургда царна. Из дІахайта дезаш ва «Гребенской» совхозе директор Н. Висаратов.

Доаца аьлча, Нохч-ГІалгІайчене комсий боахам дІахо дегІабоагІаьага питомниководство дегІайоалалрах тийша а хургда.

А.-Х. ШУНДУЛАЕВ,
«Чечингушвино» объединене кертера агроном.

Дукха болхлой ииастеш я «Аргунводпром» производственни объединенс кхахьегаш. Царех цаІаш ба йишен вошеи Исраиловгіар ПаьтІамати Асламбеки.

ПаьтІамата объединене электродин цехе прокальшица йолаш болх бу нйс шу даьннад. Цун къахьегам белгалбаьккхаб «Цхьайттлагіча пятилетка гвардеец» яхача ВЛКСМ ЦК сиппача Знакаца. Иштта дукхха шераш хьалха цунна еннай коммунистически къахьегама ударник яха сийдола цІи а.

Воша Асламбек цу цехе болх беча комсомольско-кагирхой комплексни бригадана кулгалдеш ва.

Производственни декхараш массаза 120—135 процент кхоачашду цун бригадо.

СУРТА ТІА: ИсраиловгІар ПаьтІамати Асламбеки.

З. АМЛИЕВА сурт.

ХУРГБОЛЧА ХЬЕХАРХОШТА

ХІанз а тІа ІамагІдалаиза йолча гаьнашта юкъе шоай боахьамаш сигалентахьа а дахийта латта цІарацІураш бІаргагуш да гаьнара хьежача, дІагарга мел гІорт гучадоал цІеча кирпичах деттача вІаштІардаьча цІеной гІоннаш а. ВІаши юкхе хьалъэттай шиъ корпус. Цу тайпара кхы а ши корпус хІиначул тІехьагІа хьалъе езаш а я. Хетадала тарлу, фу цІевош да-те уж? аьле. Цар чу дешаргда хургболча школай хьехархоша. Нохч-ГІалгІай педагогически института лаьрхІа дешара шоллагІа корпус хьалъеш ба СМУ-3 гІишлонхой.

ГІо баьккха харт а яь болхдошта лаьрхІа Іоттаьь вагончикаш йолча воа чуваьлча эггара хьалха бІаргагураш да доккхача алапашца дІаяздаь: «Хьо объекте хьаьша вац, хІара хьастам лорабеІ» яха дешаш. Уж дешаш кІоарга маІан долаш, хІаранега: ванагІ, ва фу духьогІ цу лостамагІа, яха уйла яйташ да. Дешаш-м дІаяздаьд укхаза, бакъда, цар дІадехар деш бий-те ераш? Со чакхвоал гІишлонхоша болх беча коа гІолла, хьаена кирпишк хоза лостам болаш дІаниисъяь, плиташ харцакьабакъахьа хьал-Іо кхайса йоаллаш хьалъетта латт. ТІера маркхал кхоача а бенна, кІала Іолета бисар бахьа хьенкха хьабоаккхаш йоалл кхалсаг. Ил я подсобни болхло Абдуразакова Нуржан.

— ХІаман хьурмат деш, кхом беш хила веза саг ше балха вале а цІагІа вале а. Ер маркхал хьабе гІерташ хьийга къа доаде йиш яц. КІеззигчох хьахулаш децай доккхадар а, — йоах цо.

БІаргагуча сурто а Нуржана яхачо а тешаву гІишлошъяра материалаш лораеш, ца йойташ укхаза лелаеш хиларах.

Соахка 20 декабре шийн болх дІаболабаьб укх объекте республике цІи хеза волча гІишлонхочо. Социалисти Къахьегама Турпала Ш. Хаджиева кулгалдеча комплексни бригада. Алхха лаьттагІа Іочуелла лард мара хІама дацар укхаза бригада хьатІаенача хана. ХІьта хІанз гІадаш санна, урагІьяха латт шиъ корпус.

— Бригадерча 112 сагах шоазткъеи шийтта укхаза болх беш ва, — йоах участка начальника Ахметханов СаІида. — Уж ба каменьщикаш - монтажникаш, плотникаш. ХІьта отделочникашта хІанзехьа хьаде хІама ца хиларах уж кхыча объекташка къахьегаш ба.

Пхе блоках латташ хургья пединститута керда корпус. Царех йиъ дешара лаьрхІа я, цаІ — йоккха спортивни зал, цул совгІа, хьалхашка паргІата уйче хургья. Укхаза хургда дешара, спортивно - массови болх чакхбаккхара мел эша хьалаш.

ТІайшца декхараш кхоачашдара гІулакх мишта лелате укхаза?

— Укх шера дергда аьнна мел хинна балхаш хІанзлехьа даь даьннад тхо, — дІахо дувц участка начальника. ЗІамига толам бац кхо бутт хьалха шера долча ленхарех лоархІабар. Вешта, XI пятилетка план а кхоачашъяьй укх коллективо-м 20 сентябрь хьатІаотташ.

ХІанз тхов туллаш боахк объекта хьалхарча блока, укх бетта тхов тилла лаьрхІад шоллагІчоа, иштта вокх блокашта лард йолла а дага ба уж.

ШоллагІча блока йиъалагІа, тІеххьара этаж йотташ боахкарех цхьанне хранэшкага кулг лестаду, маркхал кхоачабарах хоам беш. Из ва тхьо шу совгІча хана укхаза къахьегаш хьаоагІа каменщик Мартыненко Андрей, цунна гаьна боацаш латт иштта йоккха опыт йола Хакимова Аня, Совнукаев Джамалейла, Сулейманов Ахьмад. Лахкера Іочу моаршал а хетташ корта лестабу цар.

ХІьта Усенко Владимира дезал чІоагІа бувзабенна ба бригадаца. Из кхы тІа а чІоагІделар дукха ха йоацаш дас болх беча коллективе къахьега дагахьа Алексей веча.

— Фу хала да укх тайпарча коллективе дика болх бе Іомавала, — йоах Алексея вела а къежаш. — ХІараввр хІана ваш аьнна ва укхаза «дошо кулгаш дола говзанч» ала мегаргдолаш. Кхы вІалла деце, а цар хьабеш бІаргабайча безалу ер болх.

ХьатІадоагІа шу чакхдоалаш оборудоваии, мебель Іоттае мара це езаш пединститута корпус йистеяккха езаш ба гІишлонхой. Цох шекбувлаш бац уж, низ кхоачаргбий-те аьнна.

Вагончикаш латтача саг Іорахьара хьахоз йоІо доаха илли.

— Из-м тха повар Белоева Айзан я, — йоах Ахметханова, — мe раьза ба болхлой цо кийчдеча даара, цул совгІа гаьна баха ца безаш, делкъийга хІама укхаза дуаргдолаш вІаштІехьдаккхар а аьттув болаш гІулакх да.

Университета кхоалагІча корпуса дукха гаьна яц Грознера кооперативни техникум, хІьта царна шинненна юкъе хьалъотташ латт вуза цхьаькха корпус. Шийтайпара хоза студенчески городок хургья ала мегаргда укх моттигах.

С. АРЧАКОВ.

ШАЛИНСКИ РАЙОНЕРА ХОАМАШ

ХІара бетта шийн производственни декхарех дика доархІаеш хьайоагІарех я Аргунски аьшнабетонин изделей завод. Республика юртбоахама гІишлош хьалъеча, мелиораценa оша аьшнабетонин хІамаш арахец заводо.

Къаьстта дика хьокхамаш доах цун коллектива Сийлахь - боккхача Даймехка тІем тІа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара хетаьча вахте эттачул тІехьагІа.

Цунна тесал деш ва дІадахача нйс бетта план цо хахал хьалха — 27 сентябре кхоачашъяь хилар. Планал совгІа арахийцай бІаьш кубометраш аьшнабетонин изделеш.

Цехашта, участкашта юкъе яьрначa социалистически лахье дикагІа хьокхамаш долаш хиларца белгала я Усумов Докка керте латта формовщикий комсомольско - кагирхой бригадеж, Шахидов Султана кулгаяду арматурщикий бригаден. Дика болх беш, хІара дийнахьара производственни нормаш 120—135 процент кхоачашъеш хиларца бовзаш ба заводе электросварщица Аврахова Аьсет, пилорамщик Бисултанов Іарби, формовщик Долхадов Мувса, арматурщик Бельтоев Аьхьмад, иштта кхыбараш.

Заводе керда продукци арахецара а боккха теркам тІабохийт. ТІеххьарча шерашка 70 тайпа изделеш арахец предприяте.

Къахьегама овсарле планагІа йоагІачул 1,8 процент лакхьен продукцега дІадолар 0,9 процент лохлеи тІайица декхар толамца заводчанаш кхоачашдергхилара цхьаккха шеко яц.

* * *

КПСС ЦК апрельски Пленума решенешта гІулакхаш-та жоп а луш Шалински районерча цхьайолча школашка вІашагІъеккхай дешара - производственни комбинаташ. Цу тайпара комбинат я Бачи-Юрта а. Ши шу совгІа ха я из комбинат болх беш йола.

БІарчча дешара городок я укхаза вІашагІъелла. Йоккха гІоча классашкарча дешардоша кІира цхьан дийнахьа къахьегама практика дІакхухь комбинате. Шийн йоккха материально - технически база я комбината. Цунна тІачІоагІъяь я дешархой дІа-хьа кхувлара лаьрхІа 2 автобус, 12 автомашин, заправочни станци.

Дешархой доалахьа я 80 сага лаьрхІа дика столови, спортивни площадкаш, лувчa бессейн.

Дукха ха йоацаш Шалински райисполкоме «Чеченингушвино» объединени решенегІа комбината хьалъеталаьд 20 гектар латта. Цунна Іунал деча хана балха юкъенхувларгьа технолого хьалхаллетта метод.

ХІанз керда дешара шу дІадолалуше а комбинате болх бе йолаенай дешархошта тайп - тайпа профессеш Іомаергйола курсаш. Укхаза кийчбергба шофераш, механизатораш, комсаш лелераш, хІамаш тега мотористкаш, слесараш - наладчикаш, газоэлектросварщикаш. Вайна гуча беса дего късабалъеш йола професси харжа йиш йолаш ба дешархой. Цунца цхьана дукха ха ялале мел эша шийн болхлой кадраш хургья районе.

Ше вІашагІъелача шин шера комбинате кийчъяьа 197 автомашиннай водитель, 203 механизатор, 385 комсаш лелаер, 73 хьайбаш лeладер, 234 хІамаш тега мотористка. Царех дукхъбараш хІанз балхаш деш ба районе.

Болхлой кадраш кийчъеча шоашмара дакъа юкъе хьу хьехархоша, балха йоккха опыт йолча хьехамчаша Магомадов Вахида, Янубов Хьамзата, Мурадова Тамарес, иштта кхычар.

М. ЭПЕНДИЕВ.

Белхлочун уйлаш

ДОАГГІАР ХЬАДЕХАШ ЦА ХИЛЧА...

Ер шу дІадоланулуш я тха бригада коллективо тІайийца доккхий социалистически декхараш. Царна юкъе дер къахьегама овсарле планегІа йоагІачул 1,8 процент лакхъялен кхоачашдеча балхашка дІадодар 0,7 процент лохдаллен.

КарагІдаьннечун итогаш я тха хьатІакхъачене санна хеташ ца со тІахан. ХІана аьлча, ер бутт боаш йистедаьнихе эксплуатаце дІадала декхаройла да тхо шиналгІча микрорайонера 204 квартирех латта чуга чубака хьалдеш дола цІа.

Массаза а санна объект пачахьалкхен комиссега дІаолу за тІакховнечe хана карагІдьтнарий, дикза дисарий, цу кийнъялa нийсденнача кхоачамбоацарий уйла а дог доагІаш хул со.

Аз лекхе хьоаждиp къахьегама овсарле лакхъяраш продукцега дІадедар лохдараш дола деш. Сона гІанйце хана социалистически декхар дукхагІча даькъе хьаьите тІа диса мегаш да. ХІанад из иштта, малла цунна бехке?.. Йоккхача панелаш цІенаш хьалдеш а аз кулгаяду монтажни бригада. Нохч-ГІалгІай гІишлон управленешна чубоагІача СпецСМУ-10 тха бригада къахьега дийна ха я. Дукхаа гІишлон объекташ хьалъяьй оаха. Цу даьнье нийсденнад цхьацца дола кхоачамбоацараш а. Цхьабакъда, бригадерча са новикъоставен эзи дакъа доарІамен хІахо иштта оаха эксплуатаце дІалургдало цІа, ши бутт хьалха хьа чутайша хургдер, негахье санна тхоне материалаш лоаттаеча организацеш шоай декхар дизза кхетадора. Хьажал, санлан бІарчча ах ди доаде дийзад тха Аргунски цІенаш деча комбината хьалйте панелаш бран йолаш кхор беза делаш. Панелашта монтаж еча хана электросваркаца уж хоттарга ма еш. ХІьта уж хоттаре шаш металлически оаткалаш дукхагІа йолча панелах йоакхаш хилац. Уж хьаьча хана арматурщикаш «бицлуш» хила беза уж дІайоаха. ТІаккха оаха хІенаш оттеш панелий йистош йоазаю аьшка арматура гуча алладца, тІаккха мара электросваркаца хотта йиш мечай уж. Цу тайпара бран нийсалу хІара шоллагІа йолча панелаца. Сайнаш деза, ерригa кагийн хул цхьаьнаш, тІаккха хьалъеш йола гІишлош цхьан дийнахье цхьан шера вахa еш мечай. Тохан майрреa йиш йолаш да тхо Аргунски ДСК тхона лоаттаеча бергиача аьшкабетонан материалех 30 — 35 процент йоаш брак йолаш я аьнна.

ХІанз кьовзаргда вай номер шиъ йолча Грознерча гІишлон материалий комбинато тхона лоаттаеча кирпичкага. Оаза неггахье мара кирпичкаца болх бац, дуттьал ер цІа хьалдеча хозагІча тайпара эргала хургйолаш цІен цхьа блок еттача кирпичах хьалъе эзаш отталай проект. Цудухьа тІена из блок хьалъеш да тха. Миш тайпа тхона хьажуцъа кирпичаш! Іаьдьмата цо я. Цхьар хьа бо йоаллаш ех йолла. Нийсса ех бийда я из. ХІьта хьеночох дукхагІа яр белхе пайдена йоацаш еха хул.

Хьенна кирпичк аьшкаштара Іойоессаеча хана дукха гІена къахьегам дІбода. Из нийслу кирпичкаш чулатта бедакхе ма аьшкаш еха хилар баьан доацаш. ТІаккха ладоамцашца цу тайпара кирпичкаш йизза йола яшке хьаллоацаме из вІашагІйоалл. Дуцелга доацаш чІоагІа дукха эй йоаш уж тайпа долча кхоачамбоацараш. ХІьта негахье санна оаза брак йола панелаш, кирпичк хьаьцаргьяц аьлча, цу тІа доале оаза вІалла лургьяц шоана гІишлон материалаш, оаз тхога КСМ-2 директора Иммаев Бесланан ДСК начальника Кадзоев Джабраилан.

Эшараш кхоачамбоацараш шортта долаш да. Уж хІара дийнахьа нийслу тха балхе тІа. Хьажал: сел лоадаме доц-ех аьнна хетт белла тІа эша кулгахйоахоргаш ваньханахье хьалдар санна дола вІаме. Уж а «тІома» беш еха оаза кул тха кулгалхошкара. Укх тІеххьарча хана геттара ца а тхона тела кулгакйоахоргаш.

ВІалле хьона догадоацача хІамаца бола кхьагІа бовзхама моттигаш а нийслу тха деача. Иштта укх денешка, хий доацаш чІоагІа хано эзар оаза. Бехкевар нехаш йола тха мукъадацер, хІехта хьаьхна хІама а доацаш бІарчча ши ди даьккхар оаза хий доацаш. Дика болх хийар тхона юкхе бульдозера бахкхача чІоагача догІам хий хьана, из хий деттаца бер оаза мерзал цу шин дийнахье. Цу доана белха вар тІено а мавив хоаш дац тхо. Негахье санна хий хургдац, аьнна хьалхе а хоам бече цу гІулакхa лаьрхІа йоккха шиъ еашшь йолаш я. Иэ.

Къахьегама овсарле ма хета лакхъяра йоаргъярна ца бахе моттига душоайш ца хилара, хІама дая сталови ца хилара. Тхонца цІагІара хьаьхуйъ оаза кхача. Тхонза тха болх атточарех боацига хоаш ма дий, дийнахье цхьа мукъагІа бокхлошта бІайха кхача хилча чІоагІа бакьйалье дар.

Вочо хьовe а оаза салоІаш йола бытовкаш я. Уж тоавра а дукха сагота бац кулгалхой. Массетаззе бытовкашна хьакха басал дийхад оаза СМУ кулгалхошкара. Цхьабакъда, дац оал цар тхога. ХІьта бытовкаш еха, чура болде, салоІа моттала, хозалета а сагчуворгвоацаш а.

ХьатІадоагІаш латт Іа. ХІьта бытовой хьалеш-м яхь вагІа доаи йиш йоацаш ев да.

ГІишло хьалъеча Іалашмато чІоагІа ноархІама я подъемни механизмаш, краной. Тха объекте массехк кран я, бакъда, каст-каста йох уж. Цунна цхьаьне къаьагІа буел тха бола. ЧІоагІа декхар дар са ерригача бригадо цІерагІа УМС кулгалхоша кранеше дикагІа бола МишбергІолча гІулакзагa хьежар.

Сона хетарга белхаберхочаьра доаггІар хьадаха деза ха лакатІаьттай. Бола лергІа дІабахара невкъерле эш вола саг эггара чІоагІагІча тайпара бехктохкаме оза веза. Негахье санна шийна, коллективана хьаливаеле латте декхар кхетадина еце, кулгахе а пайдене цІц. Из тайпа саг цох дикагІа пайда бергболча моттига хьежаве веза болх ба.

ХІьта тха бале-м кулгалхошка хьабелабенйе ба.

Тха бригадех аьлча, шеий болх боваєш, вІаци бертцхьоагІа йолаш, декхарий доархІам кхетабеш коллектив я тха яр. Сона дага я доагІаш бригадерча сага къахьегамеи производственни дисциплина толабаьяц. Тха коллектива я СМУ я цІи еза гІишлонхой ба тха бригада. Уж ба электросварщик Демченко Александр, монтажник Албагов Іийса, плотник Султуханов Мувса, кхыбараш.

ХІарено шишше - кхоаккха смежни профессии карагІдаьй бригада. Цхьабакъда, дикa мел дер доалу тха кулгалхоши тхона материалаш лоаттае декхарийла болча организацеш кулгалхошци аьллетта дайта декхарий белхоллам ца хетабара. Негахье санна дІахо а из иштта хулйe, къахьегама овсарле лакхъяларга даза дег дац.

М. СУЛТЫГОВ,
СпецСМУ-10 монтажникий бригадир.

— Фуй из машине тІара йоассаеш летар, цемент-м яц из!
— Яц даьра, нам кирпичк я.

— ХІаний из панель сел дахьаза аьнна, вемагІа ДСК кулгалхошта хац-те из!
— Сацалехь, Іа дуццар дІавоела вІалле лургьяц тхона уж.

Х-Б. ИСРАИЛОВА суртеш.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссешка

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета плановобюджетни комиссе заседане дийцар «Боахама механизм дІахо эргаьнкха тоаяра а партийнин паччахьалкхени органий декхарий а хьакъехьа» КПСС ЦК-ас баьча соцамгара хьадоагІача халкъа депутатий Советий декхарех» бола СССР Лакхехьарча Совета Президиума соцам кхоачашбара халкъа депутатий Заводской районни Совета исполкомо беча балхах дола доп.

Халкъа депутатий Заводской районни Совета исполнительни комитета председатела заместитела ноа. В. А. Чихачева докладага а комиссе члена ноа. П. Н. Громова содокладага а ладийгІечул йийшачул тІехьагІа, плановo - бюджетни комиссе белгалдаьккхар, халкъа депутатий районни Совето, партийни органий кулгалца, паччахьалкхен планаши социалистически декхараши кхоачашдара къахьегамхой саргагІбоахаш, производства эффективности балха дикали лакхъеш белгалара болх баь хилар, район комплексни экономически социальнии дегІайоагІилга Іалашде гІерташ хилар.

Халкъа депутатий районни Совета сессешка, исполкомен цун массазарча комиссейи заседанешка массаза а дийцад из белгалбаь соцам кхоачашбарца дувзадена дешаш, харцархой наказаш а чулоацаш кийчъеши чІоагІъеши я экономически социальнии дегІаахара планаш, Районе кийч а яь, чакхбоаккхаш я 1981—1985 шерашта лаьрхІа йІаьххача ханара 6 целевой программа. Царна юкъе — доагора - энергетически кхьйолен ресурсаш кхоярa, халкъа эша товараш дукхагІа хьадара, дукхьал промышленни предприятеш йолча бытови гІулакхаш дара сеть дегІакхувлара, кхыйола программаш.

Нормативно - цІена продукци хьаергйолаш производствана планировани яра промышленни предприятеш кийчъе. Цу хьокхамга хьежжа мах бу коллективай къахьегама овсарлен. Капитальни гІирсаш хьаллеча хана гІишлошъяра организацей балха планировани а ю, мах а бу товарни гІишлон продукцега хьежжа. ДІахо дегІайоалалй къахьегам вІаштІехьбаккхара бригадин форма. Районa промышленни предприятешка вІашагІъеллай 307 бригада, гІишлошъеча — 157. Цига дикка лакхъеннай къахьегама овсарле, чІоагІъеннай къахьегама дисциплина, болхлой кадраш дІа-хьа ювлаш кІезагагІа хувцалу.

Райсовета исполкомо беча организаторски балхо, тІадиллача гІулакха хьалхара боахама кулгалхой бехктокхам лакхбаро, къахьегама дисциплина чІоагІъяро кІезига гІо даьлаш 1984 шера залайеш районо толаме кхоачашъяра. ТІеххьоачашъяьй товарни продукци хьаяра план, планал совгІа маьхала яьхай 6,6 миллион сома маьха хІамаш, массаза а кхоачашъю чуІа цІеноош хьалдара паччахьалкхен планаш.

Цунца цхьана, плановобюджетни комиссе белгалдир, «Боахача механизм дІахо эргаьнкха тоаяра а партийнин паччахьалкхени органий декхарий а хьакъехьарча» КПСС ЦК соцамгара хьадоагІача халкъа депутатий Советий декхарех лаьца СССР Лакхехьарча Совета Президиумо баь соцам кхоачашбара, халкъа депутатий районни Совета исполномо чакхдоахача гІулакхашкара кхоачамбоацараш а теркал ца деш дисараш а. Районни Совето хІанз а бизза пайда эцац боахама гІирсаш хьаллара дешаш къестадара гІулакха шийна еннача полномочеех. ЛаьрхІаь хилац сопамо дІадийхарашка хьежжа производства планировани управлени эргаьнкха тоаяра чакхйоахача мероприятеех, предприятей гІулакхаш кердача хьокхамашка гІолла мах тела оттадерех.

Продукцеха реализаци яра объемашта пятилетка контрольни цифрел дикка тІехьалие района промышленность. Цу хьокхамах лоархІаш хІара шоллагІйола предприяти. Бизза пайда эцац хозрасчет эргаьнкха тоаяра таронех. Промышленни предприятей коллективаш продукци хьаяргa дІабола мах 0,5 процент лохбара тІайийцача социалистически декхарех ца лоархІаярал совгІа, хаддарах, шерагара шерага безболийт из. Дукхача предприятешка кхачамбола пайда эшш производственни мощностех дсал доалаши хьурмат доацаш лeладу гІулакх. Алхха цхьан «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене XI пятилетка 3,5 шера энергосистеме юха хьачуйтаац 1 миллион тоин гаргга Іанара конденсат, хІьта дукхьал из балхана дошаш хинна ше 2 миллион сом совгІа да. Районе кхоачашдац доагора - энергетически кхьйола материальнин ресурсаш кхолра тІайийца социалистически декхараш.

Заседане белгалдаьхар, райисполкомо шийн заседанешка а районета сессешка а халкъа эша товараш дукхагІа хьадарах дола дешаш цкъа санна дукхаза а дийцан, цар дикал тоаяран, ассортимент шеръяран, тІаерзаяь решенеш тІайийъя хилар. Цхьабакъда, уж решенеш кхоачашъелга цкъаза организаторски балхаца чІоагІдаш. Из бахьан долаш 341 эзар сома кхоачаш ца еш юс культурно-бытовни боахамен гІулакхашта лаьрхІа товараш хьадера пхе шера план.

ТоъаЛ доккхий кхоачамбоацараш да капитальни гІирсаш хьалдеча а.

1984 шера хьалхарча ялх бетта прогулаш яр, бІарччача денешка болх сеца даттар, администраце пурамагІа отпускаш телар бахьен долаш района предприятешка йоаш йола балха ха 2 эзар сагасахьат хІана хиннаш аьнна дукхагІа хиннай. Къахьегама дисциплина телхаярца лоаттабеча къовсаме хІанз а кхоачам болаш пайда эцац къахьегама коллективах долча Законах, къахьегама коллективна низах, профилактика советех, новикъостий судех, къахьегамхой кхыча общественни формированеех.

* * *

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета промышленноста, транспорта, бувзама йолча комиссе заседане ладийгІар авиапредприятени пассажирашта ду гІулакх тоаяра плановой заданеш тІайийца социалистически декхараши кхоачашдара Грознески аэропорта коллективо беча балхах долча дешага. Комиссе белгалдаьккхар шинацца дІа-юха ухача бахача кхел эшараш кхоачашдара, Грознески авиаотряда коллективо материально - технически база дегІайоалаяра, пассажирашта гІулакх дара, культура тоаяра белгалера болх беш хилар.

Укх тІеххьарча шерашка фетарча наькъашка гІолла лела йолаллийтай ТУ-154, ТУ-134 яха керда комфортабельни самолеташ, г. Грозне хьалъьй керда аэровокзал, дукха керда маршруташ хьайийлай. Нах дІа-юха кхувлилга чІоагГІа алсамдаьнназ. Укх шера хьалхарча ялх бетта пассажираш дІа-юха кхувлара план 100,7 процент кхоачашъяьй, пассажираш дІаяхийтара — 108,0 процент, планал совгІа дІа-юха ангаа 11 эзар совгІа саг, мохьаш дІа-хьа кхахьара план (почта а тІехьа) 101,9 процент кхоачашъяьй. Цу юкъа планал совгІа 100 эзар сома пайда баьб.

Цунца цхьана, комиссе заседане уйла тІаерзайир бехача наха гІулакх дара культура лакхъярга диллача Грознески авиаотряда балхе тІа дукха кхоачамбоацараш хилара. Масала, дукха моттигаш я самолеташ гоеш, укх шера хьалхарча ялх бетта 157 хиннай уж.

ЦІенхаштта кхоачамбоацараш да авиабилеташ дохкилга вІаштІехьдаккхара даьнье. ДІаладьхадац мукъа моттигаш къайла лоаттанра гІулакхаш, из бахьан долаш тайп-тайпара юхамачкахьара хІамаш леладу. Баган дІаэшача хана лерттІа дІахьажац болхлой, из яйна пассажираш летаь. ТІерно кІезига ю Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа данъа лаьцараштеи инвалидаштеи гІулакх дара. Во оттаьй справочно - информационни служба. Рейсех мукъача моттигех йола демонстрационни табло болх беш яц. Комиссе членаша шоаш къамел деш белгалдоахар, Аэрофлота агентства справочни бюрос дукхагІйолча хана эшаш йола информаци ца луш хилар, пассажирашца гІожа болаш дукха моттигаш хилар. ХІанз а таханарча дено дІадехарашка хьежжа яц республика гражданска авиаце материально-технически база. ХІанз а хьаллаь яьннаяц командно - диспетчерски пункт, авиатехимущества склад.

Таханарча дено дІа мехаххара дац пассажирашта ду торгови бытови гІулакхаш, порядок оттаьяц таксомотораца царна гІулакх деча. ЛерттІа къестадац авиапредприяте болхлой чуІеча цІеноаца Іалашбара дешаш, цудухьа шерагара шерага дукхагІа хул балхаш тІара хувцалу кадраш.

НГІАССР Лакхехьарча Совета промышленноста, транспорта, бувзама дешашта йолча комиссе Грознески авиапредприятена могадир авиационни перевозкаш дикагІа вІаштІехьъяхарах бахача наха гІулакхаш дара культура лакхъяран тІадерзадаь хьадда гІулакхаш кийчделга чакхдоахилга.

Комиссе иштта НГІАССР торговлен бытен министерствашта, бувзама производственни управленена, «Чечингавтотранс» яхача территориальни объединене, НГІАССР Министрий Советерча общественни кхачан управленена тІадиллад пассажирашта деш дола торгови, бытови гІулакхаш, пассажираш аэропорте дІаюкен кхувлилга оалангара деза тоадаре, аэровокзале Сокзпечата киоскаца, телефонаша - автоматаша лерттІа болх белга Іалашдара тІаерзаь мероприятеш кийчъелга чакхоахилга.

Литературни оагlув

ВАХАР ХЕСТАДЕШ

РЕЦЕНЗИ

Гlалгlай художественни литература кхелларий а дегlадоаладьарий а хьалхарча мугlарашка лаьттарех ва Озиев Салман. Аьлча мегача болаш да, эгара хьалха къаман литература лард еллача Мальсагов Зоврбека, Беков Темботa уллув ва творчески болх беш хиина хилар. Поэта творчество массаза а вахарца айхха бувзам болаш, вахара керттерча оагlонашта хетаяь хиннай. Из белгал а довлнкхаш, цун 60 шу дизарца дувзденна дукха ха йоацаш поэта Озиев Исмаlалий Салмана НГIАССР-а халкъа яздархо аьа сийлен цlи еннай.

«Даьхен сийле» — иштта цlи йолаш да дукха ха йоацаш араделла Озиева стихай а поэмай а сборник (Нохч - Гlалгlай книжни издательство. 1984 ш. Редактор А. Зязиков). Цхьа даьккха енъалуш а дувлаш долча нийлккана юкъе яха произведенеш — «Даьхен сийле», «Вахара ларал», «Уйлаш», «Машар, вошал», «Поэмаш». Юкъа йолча произведенеех, лоаца аьлча, эгара хьалха белгалдаьнна мегаргда, поэта вай заман сага вахар, цун уйлаш, хьашташ, нигат дика довлаш хилар. Кинга цу санна гу поэта къахьегама сага уйла, цудухьа кхаргlдоал цу цу поэтически формаца а ядейни чулоацамца а ешачарна сагlам бергбола поэтически произведенеш кхолла.

«Даьхенга» яхача стихотворенеца хьаделлалу дувлаш доле сборник.

Са хlара дая Чуйре,
Хьо горда бlарг белаш,
Хьо хестош йолалу.
Са вlара дез сайра
Хьа диах дог дувзаш,
Хьо езаш, кхоачалу,

— язду поэта Даьхенах. Советски сага эгара хьамсаргlа лоархl Даьхе, аьнча, вохкалаьча лаьнлаш чарью ва, цудухьа цхьаннха боарам боацаш ба вай мехкарча сага Даьхенцара безам. Лаьха доалладаьча лоацача мугlарашца цу безама къаьга сурт оттаду поэта.

Укх книжка тlа кхы а я Даьхенах йола стихотворенеш — «Даьхенна вежа», «Даьхен за со». Царца а поэта бакъду тешамерча адамий Даьхенцара безам а бувзам а цхьаннха хlамо хоадабергбоацаш хилар. Укхаза вайна гу советски сага къахьегама толам, партецара безам, вахарах, сага гlулакхах йола уйлаш. Бакъда, цхьаьъха а да сона белгалдаьнна лоаш. Поэта дика хайнад лоамахочун духовни вахарца хиина хувцам хьахьокха, къаьгга цун сурт оттаде.

Из бакъдара массехи доша вегда вай сборника тlарча «Чурт» яхача стихотворенех лаьца. Хоаш ма хиллара, хlара советски сага моллагlча къамах из хиларах, хьамсара я Ленина дlи. Цун цlерала дувзаденна да советски наьха вахаре хиина хувцамаш. Цудухьа тамаш елга дац городашка, юрташка бaьччан памятникаш гуш хиларах. Бакъда, шой тайпара лоархl поэта Озиев Салмана Гlалгlайчен лоаман юрта Галашка догlа Ленина памятник. Халкъа бергга кхоллам гуш санна хеталу цу стихотворене мугlараш дешаш хилча.

Школере урокаш яьнна,
Гlоза делаш,
Бераш доагlар цlахийца.
Доагlташехь мугlбеь
нийсденна.
Чурта салют
Делар, пулгаш хьаллийца.
Воккхий нах хьахгlайттар
тlаикха
Варнал аьлар,
Бераш чlоагlа хоастадир.
— Вiц ма балийталаш
цlаикха
Ваьча хьехам,
Цун зам бедаш, —
хьехар дир...

Хlара произведени къаман колорит йолаш, вешта аьлча, къаман ергало хьахьокхаш хила еза салаш да. Къаман колорит а нlоаргта идейни чулоацам а болаш я юкъаш йола стихотворени.

Поэта Озиева йоккха говзал хилара тарра белгалдаьнна деза вахарца хиинар я хlанз доаш дар а цунна вlаши дувза хоаш хилар. Мелла вахар хувцалуш дале а, толлуш дале а, хоаш да даьй турпала гlулакхаш хиндацаре, цирех дуниахачар тахане бaьхан шоай вахар дlадехнадецаре вай хахара тlехьале иразе хург ца хилар. Из бакъду поэта книжка тlарча «Муножчара музей» яхача стихотворене. Сийлахьвоккхача Ленина вайтача Серго Орджоникидзех лоаманхой тийша хилар а халача гражданска тlема шерашка цуна тlехьаэтта хилар а хиина lац стихотворене бакъдеш дар, къаьгга вайна укхаза гу Сергойцара халкъа безам.

Шоваткъа сол стихотворении, яхх поэмел я «Даьхен сийле» цlи йолча сборника юкъе яхараш. Шоай чулоацамца а, оттадеш долча суртаца эргаш а, дешачарна тоаш бергболаш я уж. Дале а, из дац керттера дар, керттера да къахьегамо сага вахарца нийслуш хиина а вай хана нийслуш дола а дуниха гlулакхаш поэтически говзалца Озиев Салмана къаьгга хьахьокха хоаш хилар, динаьчун, сийлахьа долчун хам бе а, тlехьадисар, зуламера дар дlататта а цо дешараш lомабеш хилар. Сборника тlарча произведеней цlераш лаьхача кхоачам ба укхаза вахара дунехача а тайп-тайпарча оагlоний сурт оттадеш хилар бакъде: «Цlе байрахь», «Иштта хьалкхув бераш», «Эрсий мотт», «Лоамий веснет», «Сага сахкать», «Машар беза массанена», «Турпалий гув», «Къахьегам — гlозален ларда», иыяраш.

Хlара стихотворенеца вахарчарча керттерчун сурт оттаделга, цунда дешачун дега чура сийрдагlа йола уйлаш гlеттаелга дувцаш долча сборника тlарча стихашкаре лоархlаметlа йола белгало я але мегаргда майрра. «Эрсий мотт» яхача стихотворенеца сийлахь-доккхача эрсий халкъа мотт шовдан хий санна цlенен чулоацамца бlаьхийн хилара сурт оттадаь lац поэт, укхаза цо къаьгга хьахьокх вай мехкарча дунехача гlамий моттеш кхы а дlаьхий дара, шоайла уж кхы а гарга дигара ше бола ларда а хиина из латташ хилар. Цудухьа хlара сага хьамсара ба таха Ленина бийца, Пушкина бийца, Лермонтова Кавказ хесташ — эрсий мотт.

Хоаш ма хиллара, деррачча советски адамий уйле машаргахьа я тахан. Дуккха дайнад, дукха лайнад вай адамаша, Сийлаь - боккхача Даьхен тlема шерашка Котало баьхан шоай вахар дlаденнад 20 миллиов совгlача советски сага. Бакъда, юха а тlема ала сага гlерташ я дуней империализм. Из белгалдоаккх поэта шой «Машар» аьнача цlидана юкъе яхача стихашца.

...Тlема цlи
дlайоаергйолаш,
Дуней тlара
Деррig халкъаш
сердагlдаьнна,
Ергьа цуна дукьале.

Цу «Машар беза массанена» яхача стихотворенецарча вай доаладаьча мугlаращца белгалйоаккх поэта хlара советски сага уйла, цун нигат.

Хала да лоацача рецензеца дувцаш долча сборника тlарча ерригача произведеней къоастам бе, цар мах хоадабе, бакъда, массехк дош ала ловргдар книжка тlарча поэмех. «Са юрт», «Урдуви Тамарен», «Вирь турпал», «Олмава Кхован», «Летчик Аьлмад — лоаман лаьча», «Асет — халкъа йоl» яхаш а юкъаш йола поэмаш. Керттерча даькъе Озиев Салмана поэмашца сурт оттаду вахарца хинначув, мехка историева юкъе даьччун. Нагахьа «Са юрт», «Олмава Кхоаен» яхача поэмашца вайна хьалхашка отташ дар гражданска тlема, цун доакъашхой сурт дале, «Летчик Аьлмад — лоаман лаьча» а, «Аьсет — халкъа йоl» а яхача поэмашца дешачарна юха а дукьалбоагlа фашистска германена дукьаларча тlем тlа шоай вахар дlаденна летчик Мальсагов Аьлмад, лор Тутаева Аьсет. Ала деза, юкъаш йолча поэмашка дешарашта эстетическа салоlам баь ца lеш, кхувшйоагlача тlехьено хьоиххам эдаргболаш а хадар. Цунах латташ лархlа деза, керттерча даькъе, поэмаш мьахале хилар.

Нийса хургдар «Даьхен сийле» яхача сборника тlара поэтически произведенеш ерригаш а шоашца кхоачамбоацараш доаш я аьлча. Уж дукха деце а, цхьацадараш белгалдоахаргда вай. Хоаш да, поэтически произведене яха отгиеш йолча образах а дешй кlоаргалах а латтилга. Цул совгlа, керда, дькха дешаш болчарна ца дайза маlан долаш а хила еза литература моллагlа произведени. Издайза долча позве закоио дlадехаш дола уж керттера дараш доацаш нийслу поэта цхьанца йола произведенеш. Хьалхар вай «Нахацара гlулакх» яха стихотворени. Укхаза поэта дешачоа хьехар ду, саг мишта хила еза яхаш. Нах а беза, сага тайшаболх а ма бе, хоачача дешица мара мотт ле а ма бе, яхаш хьалхадоах цо. Бакъда, мотта гоаза яле а, позве техникана нийса яле а, юкъаш йолча стихотворенех поэтически произведени я ала йиш яц, инструкци дагайойт цо ешача хана. Иштта «Кlаьдара» а «Гlадвахар», «Шн юкъ ираш юстарбаха» яха а кхы цхьацца а стихотворенеш.

Аьлмад ВЕДЗИЖЕВ.

БОГАТЫРЕВ Дешмбулат

ЛЕНИНИ БlАЬСТИИ

Бlаьстий вежа Ленин,
Ленинца вай бlаьсти.
Бlаьстича Ленини
Вlашагlкьоесто йиш йий!

Цlи да из, цlи, нах,
Лаьтта — Ленин аьлца —
Мел кха бlаьстенаш
Ийаеш йоахалца...

Уж иццй гlама,
Наьха бlарг ца хьоестаи,
Ше бее лаьттад даим
Наьха дегаш—хьестаи.

Кхьмоттал, мала
Могальдац уж хьести...
Тlаккха ваьччa Ленин,
Цунца вайча бlаьсти!

Бешай цийла ше
Даим лаьттах бaьлла,
Хинделецкха дагла,
Хьелже м, чхаьла...

Ингале хиннай,
Хиинай кхага сана, —
Эзар цера лаьтта
Iвирне морх дlаьнна.

Буц хийцай лаьтта,
Зиза довд гонахьа...
Мишта карагlдьнчад
Из де, ва нах, мишта! —

Симбирска ваьча
Цу турпалчо нlаьнна!
Сецо денна делае!
Сецо денна саш а!

Безаммий Хlаsi...
Хиннай из, мала аьнча,
Халкъашта вежабе,
Дlабенна дуненна.

Эвлаеш цо lа,
Ямбтай-кха бlаьсти...
Ленини бlаьсти
Вlашагlкьоесто йиш йий?

Вайна хаташ из,
Цlи да из, адамаш, —
Из да вай сийрда ди,
Дегай шера тиьлацаш.

Кхоинга дая вай
Цар майрача кхоллама...
Тема, хургьа кхоане.
Бlаьстан гlоза цlай мо!

ТАГИЕВ Гирихан

Дег тlара мугlараш

* * *

Исторен ше бошабераш,
Беркал хьона, Ленин!
Сагак сага вежа верам
Беркал хьона, Ленин!
Хlара дег чу бlаьсти ене —
дlайха, сийрда йола
бlаьсти —
Тха вахарах доцуш дарах,
Беркал хьона, Ленин!

* * *

Вай церба тlа хlоаем марси,
мархlамайна дlаойтад.
Уж мархlаламйтар дуьне,
бaьчча дукха къахьийтад.
Цудухь тахан, хlоаем марси
кенашта юкъе леттаи санна,
Цlена доача вай дегашка
Ленина сурт — сибат летт.

* * *

Къаьна галангие ца кхоллаш,
укх галантика со
хьехколлераш,
«Лаьтта» яьча планете
сона дlайха дог
чудоллераш,

Шоаза беркал хьона, вежар!
Кхы а бlаьзза беркал
хьона
Марси хlоаем тlалаттаи доа
паспорт бе lа сона
доллараш!

* * *

Сийрда да сигаре седрхой,
бакъда, чекхе йоацаш дац.
lолег цаl шоаагlчоа тlахьа,
дийла лела кхоаладац.
Царех толашагl да седкъий
Кремла гlала тlаре дарац.
Дуне мел латт лепаргда уж,
цlенна, цlенха легаргдац!

* * *

Дунанга, нана, мо
хьо даим хьаьча, Росси!
Машара тlехьа вар
хьо мархlахьерч, Росси!
Хьо бlаргаш тlада хуп,
кхьнарга во дена,
Динадар кхьлачо-м,
хьо елакъеш, Росси!

* * *

Лоамашкара Москва гlалле
хит чlоагlа.
Москвара поезд е шин
дийнахь йоагlа.
«Даьха» яха доаш аьлча-м,
эгара кхалааl!
Сийлале Москва е
кьадагабоахар!

* * *

Бес-беса лепача зиазаш
доаьно бен,
Дуккхача халкъаша вай
Даьхе е хозьеш.
Цаl дай цаl сirдейта ней
тела лаьтта,
Цаl бекха мала е, цар
хьоабалбеш.

* * *

Чlаьдйоаиl вай эдйа сана,
Сакхазарийта фо хоам
сана,
Даьха я дегашта езаш,
Кхоаза дунагl заваш денна!

* * *

Седкъашта ноцо рано
аьлх мо, —
массадена да из хоаш, —
«Даьхен яха доаш да
чlоагlа,
кхача деналгтa юкъе тоаш.
Укх дуненo бутув кхорий
мотт кьалабе lомадере,
«Даьха» хургдар цу
кхерне
эгар хьакха оалe доаш!

УГУРЧИЕВ Ахмет-Гирей

Мишта дутаргда

Мишта юкъагlа дутаргда
аз иллеш —
Баьца тlиро сога
хоаршал хетт!
Ахалхе, балха
арабоалаш,
Сона малх а ший
тайпара кхет.

Мишта юкъагlа дутаргда
аз иллеш —
Бецца зиро согакьа
бlаргаш делл!
Мишта юкъагlа дутаргда
аз иллеш —
Шоай бlа тувсаш
седкъий сога дел.

Мишта юкъагlа дутаргда
аз иллеш —
Ваьча лоамаша деша
со тlаувш.
Зизай беша, гlаттий
даьнна довлаш,
Нохчара хоаий мукъаш
белла хьувш.

Мишта юкъагlа дутаргда
аз иллеш —
Бaь тlа боаллача хьаста
хоаршал хетт!
Хьайста баьча хьо
уж доаза бордаш,
Аллаи тайнача миие
дог са хьест.

Мишта юкъагlа дутаргда
аз иллеш —
Комсий гайдолг сога
делагьеш!
Нагахьа йоаххе ха,
хьо бlарга ца гуш,
Сагад малт а кlезига
баьдегlа хьеш.

Мишта юкъагlа дутаргда
аз иллеш —
Даттара уйла бийа
сона-м хац.
Е са вахар деррига
аллe хилча,
lоамаца мера дита
саьхал бац!

Нохч - Гlалгlай яздартой, поэташ, каст-каста тайп-тайпарча производствений коллективашка баха хул, цига къахьегаш болча нахаца вlашагlбеттaлуш. Цига царна кораболгlа шоай хургйолча кердача произведеней турпалаш. Балхаш цхьа вар да тахан лу. Иштта кlоаргагlа доаь цigа вахар. Тха корреспондента дlакхача сурта тlа вайна гу Ермоловски элеваторерий къахьегамхоша яздархой хиина вlашагlкхетар.

СУРТА ТlА: дешархьара дехьдаь вар А. Шайхиев, аьрдахьара, кхоалагlа вар М. Сулаев, аьлехьа хьалхара вар Ш. Арсанукаев.

Р. АУШЕВА сурт.

КАРТОЕВ Ноазьан

ВАХАРА МОАСТАГlА—ТlОМ

Ма гудде, ма кийчде
ядерни гера,
Ма вихе хадаргба
вахара мера.
Дlадоргда бlаргхьеста
сийрда седкъий,
Бекарго доахаргдац
зоине клла.

Веттlаргба вай даьттан
lалама гом —
Ядерни бар ма бий
тlехьара тlом.
Ма гудде, ма кийчде
Ядерни гера —
Ма вихе хадаргба
вахара мера,

Деларгдац ага чу,
дог хьесташ, бер.
Сагаш лоаваргдац
дог-кура нер.
Оттаргба садукьа
кертана дом —
Ядерни бар ма бий
тlехьара тlом.

Ма гудде, ма кийчде
ядерни гера —
Из вихе хадаргба
вахара мера.
Дезача шин дето
ленхаргьац йиш,
Лаьтаргда лоамашка
бухдувлa хиш,
Цудухьа ма кийчбе
из кьнаа тlом —
Вахара моастагlа,
вий ядарг — тlом!

ТУМГОЕВ Махьмад

НАНА, ДУХЬАЛА МА ЯЛА

Малх хьалхатаи, дlебувзаш
Хоза дегаха вай сана,
Дог ца тиача цоь дузеш
Дувцар бахьа дий, нана!

Вайга воаlаргаа хьаьнца
Хьо цlаlаl эза деза,
Мегаргда цох вай дена,
Нана, бlаьрг ма дала.

Тер вlаши деза хинча,
Вохам ма бал-хьой сона,
Хьай йоl везачох тайна,
Нана, къа хургда хьона.

Хоана долаш хlама къона
Йила ер тха цхьана дела,
Даьга гlал-дал-хьай, гlона
Дуьне ла цоэ лела.

* * *

КАШАГУЛЬГОВ Ибраги

Сагала гlолла дlайодана
...
са а, йоах кхурвеле.

Со а, Йоах кхурвеле,
гlеедаш тlа lотlаоттаи
бlаьсте шерта а беза,
хо йоста агlа дах.

Со а, йоах кхурвеле,
ее а...
Софиа Роазу аl

Кхурвеле сона
боле кхолшая
лоа кхурвеле гелакьа
бераl дутгеш е мейда.
Дото зиазаш да
кхурвеле
гlалаш кураш тlа даьнна.
Поедув lоайцар сайрено...
Седкъаш тlа хаьча гlертаи,
ноий бухьнгаш тlа уттт
бераш кхурвелле.

[illegible] Ибраги

* * *

Чкасиа Кхитэнага

Даймехка сигаца,
Даймехка лаьттаца,
Даймехка лоамаца
Хьо иллеш да.
Лоахачо уйлаца,
lалама хозаца,
Цlенача шовдаца
Хьо иллеш да.
Тоймаре lуйрамаца.

Кхоача малхаца,
Ховзача бlаьстенца
Хьо иллеш да.
Вай наьна эзднца,
Хьоша-да везарца,
Вай къаман денашца
Хьо иллеш да.
Вай берий деларца,
Мехкарий безамца,
Вай къона хьалхьамца
Хьо иллеш да.
Вай халкъа сийленца,
Вай халкъа гlулакхаща,
Вай келлаи тоаинца
Хьо иллеш да.

Грозне арахийцад

ШОАНА, ПОЭЗИ ЕЗАРАШ

Поэзи езарашта дика воавзаш ва нохчий поэт Сулаев Махьмад. Тlом хьалхьа хьалхагlа ераьлар цун эгара хьалхара стихотворени. Цу хана дена нохчий а эрсий а меттала дукха книжкаш арадийннад цун.

Дукха ха йоацаш Нохч-Гlалгlай книжни издательство арадаьннад «Сагал» яха цун керда поэтически сборник. Цукна юкъеяхай поэта тlехьхьарча шерашка яздаь керда стихаш. Цар тlа автора дувц вахарах, машарах, дунен хозлехах. Маччахьа хьо вар аьнна, моллагlа хlама деш вар аьнна, дlахьа дац ма де хьо саг вола. Машар, наьха ираз бахьан къоасам лаьттабере тlаьнех. Кlоаргаь йоалл поэта интернационализма, гуманизма идеяш. Сборника тlа я «Лаьттан бос» яха поэма.

Иштта цхьаьнкха цхьа совгlат а даьд поэзи еззарашта Нохч - Гlалгlай книжни издательствос. Араденна поэта Осмиев Аслангеба «Хьалхара гlарагlурашь» яха керда поэтически сборник арахийцад. Цунна юкъе яха стихаш тематиках а формах тайп-тайпара я. Дунен тlа эгара доазагlа дола хlама вахар, машар, lалам да, йоах поэта.

[illegible]

ХЬАЛХАРА КНИЖКА

Нохч-Гlалгlай книжни издательство арадаьннад «Хьалхара гlалаш» яха повесть. Цун автор ва лор Мальсагов Шамсуди. Из да цун эгара хьалхара книжка.

Шиь повеста тlа автора дувц санне а цул тlехьагlа балха еттача хана а вайна саг хиина дlаволалуча кхоначa сагах.

АУШЕВ Султан

АБУБАКАР

ДУВЦАР-ХИННАР

Шlаьнха а гlар-таза дац, сетийна хулий-хьогl укхаза, аьнна, хетар lуйрийна гаражера машинаш араювлача хага автобазе нийсвенна [illegible].

Цхьан дийнахьа, уж дlа а яха, сатех эттача, секретаре сай йстоти тlа lодехкача каьхаташка хьажа lохайра со. Цу хана, вlарах пlелт а теха, цхьа саг хьачувалар са кабинета чу. Хьалхагlа сона бlаргаяйна вашар из. lотlа а тоlаь, керта тlа ягlар вlаьха йистош йола мора шляпа, юкъах хьерчача тlехкара lотlакхоачаш яр lаьрса мож, доккха дaьнначча вlацкъаьашта юкъера кхалхьежар жогlара бlаргаш...

Аьшка цхьара болх лехаш лела цыгaн ва-их ер, аьнна, хетаделар сона. Хlа аьнна, се цунна бlарахьоажаве а. Хаина а нийсвенна саг хетар цувая. Бакъда, цецваьнначa вагlийсар со, «Здрастий», аьнна, из сайга хала эрсий меттала моарштал хьаттача.

— Цlи фуй хьа? — хьаттар аз.— lоха,— аьнна делар а дай.

— Абубакар яхаш ва со, — саббаре йистхилар из, юкъа тlа дaьнна хьонар йоалаш хьекха дlа а довккхаш.

Дlахо къамаьл хилча тувчадаьлар, Грозне вала уйла йолаш, цхьан гаьнарча юртара lовена лоамаро из хилар.

Саккхбра са, аьл загеня чlоагlа лораде гlерташ болча нах юкъе хьалххийна саг Абубакар хиларах. Хетаргаь, цига мурданеш юкъе лелаш болча цхьаболча наха тара доагlаш ше хилча дика а хеташ. Иштта хала езаш яр цо из йlаьха мож а. Цу хьовкъе цуна хаттар де эзди а ца хийтта, витар аз из. Хlаьта Абубакара цхьаькха хlама хьа а алалехьа аз кхетадир, цаьа доккха гlулакх даьваш из се [illegible].

— Фу шир хьона? — хьаттар аз хьалъура а гlетта.

— Балха отта безам болаш венаа со, — аьлар Абубакара. — Шоферелла...

— Ай, шофер ва хьо?!

— Ва дaьра со-м шофер! — са цецадар кхета а даь. миса lочу а кхайда, хьакховдадир сога Абубакара массехи да хьалха ше госавтоинспекцера хьанийца шофера удостоверени. Гуш дар, дешa а экзаменаш дlаяла а шой вlаштlехьадаларах доккхаш деш из волга.

Дlахо цо дaьча къамаьлах со кхийттар, из саг, миччабесса дале а, дика фанатикашта кервавахаяга. Цудухьа аз лаьрхlар, из коллективе хьо а нйца. Дика «хромтах» из вlаштхарвакхa а къахьегама вахара гlозал цунна йовзийта а.

Шофераш балха хьанйбера вlашагlъеала комисси яр тха автобазе. Цунна чубоалхар партийни профсоюзни организацей векалаш, дика болх беш бола шофераш, инженерно-технически болхлой.

Барти цхьоагlон йолаш йола коллектив хилйтара дуьхьа вlашагlъехкар сала тхоай дикагlболча нахах из шофераш балха хьаийбеш йола комисси.

Абубакар балха хьаэцаш хилча комиссена тlаваьнйта везаш вар. Сона хоаш, шофер волаш хьалхагlа болх баь вlалла стаж йолаш хиларах, балха хьаэца комиссе членаш раьза хургбоацилга. Цудухьа аз аьлар:

— Абубакар! Тха комисси раьза хургьац хьо шоферала хьажа. Ояха балха хьайбац дика стаж а йолаш. Боккхойи машин лелае хоаш шьарбеннараш мара. Бакъда, комиссена тlаваха а ца везам, цьона хьалхара, се бехкехьхие а этта, аз балха къаьгдаргва хьо, из эшаш йола стаж хьа ене а, из хьай мож а яьйа, со волча хьо хьавенача дийнахьа...

Шиъ баге хьайоаттаlаь сога нийсд ца хулаш, «дарх» аьнна, чlоагlа мяl тlатеха, са кабинетера араваьлар, эгlазаха Абубакар.

Из а, цул тlехьагlа кхы массехи а ди даьккхар аз из халахетар цунна дарах сайна чlоагlа раьза воацаш лелаш. Кlаьна аьлар lа цунга иштта? Фу даьдар хьона цун мож? — хеттар аз сайга.

Шиъ кlира даьнна ха хьаза мегар Абубакар цlаькха са кабинете хьачуваьлча. Вlалла загадацар сона из юха воагlарг из вай, аьнна. Цо сайга балха хьакъехьа хlама хьахьоадалехьа, вела а къехьа. Цун шерача белажа тlа кулг lотlа а теха, аз аьлар:

— Абубакар! Хьогга аз хьайга аьнар lа кхоачашдойя, аз дош ду хьона, вай цхьана болх бергхиларах! Вахьаций хьо парикмахерске вахаь? Фу ях lа, раьза вий хьо, аз яхар де?

Цхьа дош аьнна сога юхайист а ца хулаш, вела а къажа, шоттта са кабинетера юха а араваьлар Абубакар. Хьалха санна чlоагlа тlатохаш по ни! хlана.

Цул тlехьагlа иттех ди даьккхар Абубакара тха автобазе юха ца воагlаш. Аз кхетадора, цу девошка Грознерча кхыга автобазашка ше балха хlаоний хьежаш из ледалга.

Кхоалагlа Абубакар юхавеча, са кабинете lохайна вагlар наькъагlа делара кхерамазлев инженер вола Иван Андреевич. Дуккхача шерашка автоинспекце болх баьбар цо. Йоккха балха опыт йолаш специалист волча Иван Андреевича, чlоагlа новкъостал дора тхона, шоферашта хьехам лучa а беррига транспорта болх вlаштlехьбоаккхача а. Из вар шофераш балха хьанйбара сала вlашагlъеалча комиссе председатела заместитель.

Тап шиъ цхьана волаш хьачуваьнна Абубакар сайна дукха гаьна воаццш lо а воваь, из аьлар:

— Иван Андреевич! Абубакар ядаш ва ер. Шоферала болх бе безам болаш а ва. Хьона ма харре, комиссе гlолла мара цхьаннха саг балха хьа миччa вц вай. Абубакара стаж яц, ер а аз дош деннад укханна, комиссена тlа а ца воийташ, ер балха хьаэца, нагахьа санна, из шиь тоаш йоала мож дlа а яьйа, ер хьаэцагlе.

Дика аьнна а е во аьнна а, тхога цхьаннха хlама юха а ца оалаш, борд-бордагlа вела а венна, юха а дlавахар Абубакар. Тхо дар шоллагlча е кхоалагlча дийнахьа сала якар а даь из юхавоагlаргвa моттам. Вахэар. Цул тlехьагlа дlадаьлар цхьа кlира, цунна тlехьа шоллагlдар, тlакха — кхоалагlдар а. Кхы из хьа е ва веяа, сала ше дlахьовзадаьча гlулакхах бокъоша догдилар сала. Иштта цхьа хаьовь аьлар.

Цхьа наьхаташка хьежаш вагlар со. Цу хана са кабинете хьачуваьлар цхьа зlамсаг. Моарlшал хатта вицвелча санна дlаттар из, кlирвенна сона хьабlара а хьежаш. Миччахьа вайнавале а, цхьаннахьа сона бlаргавайна саг-м ва ер, аьнна, хетаделар сона, цун безаме бlаргаш вайначул тlехьагlа. Бакъда, сай хур-могар вацах. Из дига ва воагlаш вацар со. Иштта тхоайла бlарахьежаш цхьа юкъ яьккхар оаха шинне а. Кхы со йист а ца хилча, юхкера а, цхьа дика хlама карагlдаьннача сагага санна, цlогlа нйкхар цунга:

— Ай, Абубакар, Абубакар ма вий со!

Са кабинете латтар гlоаныкки сибатахи тоадевна, цlена менхь мож яьнна, тхьаьакх-тхьаь вор[х]l шу хила мегаш вола зlамсаг.

— Ася! — кхайкар со секретарага. — Цlи аьнча синна сала хьавеха укхаза Иван Андреевич!

— Сога кхайка вари хьо? — аьнна, из кабинете хьачуваьлча, цхьаннха хlама а ца оалаш, зlамсаг вагlавачахьа дlавераавир аз из.

— Эй! — аьнна, цlогlа нйкхар вoккхача сагага. — Се вlаьхьаьвeзе ер Абубакар-м ва!

— Укхазара ца воар аз дlахьехаргва. Машен лелае дикагlа lомалургва, самосвал а енна, карьере болх бе вай ер кьолавей. — тlатехар шоферий болх дика бовзаш волча инженера.

Иван Андреевича аьнар нийса дар. Машенаца лела шаьрвенна воацача шофера дуккха дикагlа яр из санна йолча дукха манеграш е ца езача моттиге болх беш хилча.

Балха хьа а нйца, «ЗИЛ» яхача мархах йолча самосвалаца цу карьере болх бе волавелар Абубакар. Цунна ца товр дlахьехаш вар Иван Андреевич. Каст-каста карьере водар из шиь ученика болх мишта бу хьажа. Цигара ше юха массаза ва, со волча хьачу а вайя, цох лаьцаь сона хабар дувца lохоера Иван Андреевич.

Абубакара карьере болх беш иттех ди даьлар. Цига lуйрийна эгара тхо сагота гlа хулача хана геттара сиха хьачуваьлар са кабинете Иван Андреевич. Вое хувцйбенна цун юкъ сайна бlаргайча, аз кхетадир, цхьа хила ца дезар хиннилга.

— Абубакара вaари яй, — аьнна, цlогlа нйкхар, вувхьаш волча цунга.

— Ше дийна вий из? — хьаттар аз.

— Ва. Цхьаннха маьже а лозаьвац.

— Дукха аварец къестаь саг ва со, — аьлар Иван Андреевича. — Бакъда, цхьаьра чlоагlагlа шоайла вlашагlхийтта машинаш бlаргаяйнаяц сона. Раьза дукха чlоагlагlен машини ше езагlен хиларах, буфер сотталар мара кхы хlама хьаьдаьдац «КрАЗа». Шакхе а шофер сиха воагlаш хиннав.

...Шоферашен слесарешен новкъостал а деш, иттех ди мара ха ца йоасеш, вlашеттlаоттайр Абубакара шиь самосвал. — Хlанз со дика кхийттав, — йоаз Абубакара — лаьттан тlа деррига а, даьл кьахетами а доацаш, нахах тийрга долга. Ше дийкар сана сиха машин тоае новкъостал, сай балхарча новкъостал дир.

Хlара бетта, хьартале, шерра-шера моккхаш дlа-юха кхаььарча пачхьалкхен оланаш тlакйиа декхараш, толаме кхоачаш а деш, коллективо сай деш болало ймар Абубакарах.

Хlаьта вlаьнгача, тоаголгех воккха кий хьахулаш санна, цу къахьегама эгара хьалхарча денойнца баьккхачe гlало боккхача ноакъе в ваьккхар вз.

Дуне цхьан кIирагIа

ТОХКАМЕХ ЧАКХБАЬННА ЦХЬАНА ГIУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРА НИКЪ

Шин мехка халкъашта юкъерча доттагIален тешамен традиционни гIула к х а ш кIоаргдара наькъагIа хьалхашнахьа баьккха лоархIаме гIа, — йиштта белгаяьиккхай Сане, арадувлача «Ас-Саура» яхача газето Йеменски IарбиЙ Республика президента А. А. Салеха Советски Союзе яь официальни доттагIален визит. ВIаши лоархIаш хиларе дII шоллагIчун чурча гIулакхашта юкъе ца гIертарен принципий ларда тIа латтача советско - йеменски бувзамий дерригача исторе, белгалдоах газето, тешал ду. Советски Союзо, 60 шу гаргга йолча хана, тха халкъа массе оагIорахьара а цIенча дег тIара а гIо ду, яхаш.

Из бакъда, НАР-пара, кхыча IарбиЙ мехкашцара а санна, шиЙ гIулакхаш, доллача хIамана йолча ленински принципашка хьежна СССР-о леладеш хилар, цар къамаш моаЙ лоIаме хилара, социальни прогресси наьха вахара хьали Iаладара никъ леррагIа а лелабеш.

Шин мехка юкъера гIулакхаш дегIаддаладара наькъ тIара керда белгало а хиннa дIаэттад Советски Социалистически РеспубликаЙ Союзан Йеменски IарбиЙ Республика йен юкъерча доттагIален цхьана гIулакхаш лeладарен хьанъехьарча Договора хIал йулгаш ядар. Из лоархIаме документ дуцаш КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаихехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос аьннад: «Договора чулоацам дIяна кхетабеш ба: из — халкъашта юкъера доттагIал, из — машарен дунен халкъашта юкъера кхерамзлеия гIулаяк когдаккхар духьа цхьана леладу гIулакхаш, ду даьжьe ГаргарчА Малхбоале а».

Советско - къулбасед а й емeнски традиционни гIулакхаш къахьтта чIoагIa беркате долаш хьадоагIa 1962 шера сентябрьски революци хиннaчул тIехьагIa, шоашта къеди Iазапи тIалоттадаь цхьана деспотически режим вIаьла хургйоацаш йохаь дIа а яьккха йеменцашa республика дIанхайкалъча хана дена. Цу хана уж дикиа боккха лоархIам бола социально-экономически хувцамаш дара берзат доалаш цу IарбиЙ мехка новкъостал дир Советски Союзо. СССР-о технико-экономически новкъостал а деш республике хьалйир цуи керттера форда цоанIараш — Ходейдера кIоаргача хин форда порт, Вади-Сурдудера электростанци, школаш, медицински учреждениеш, кастта шиЙ шоллагIа аргIа болх бе йолайолийтаргйола Баджилера цементни завод.

А. А. Салех Москве волча хана боккъонца дIахьекхар, Советий Мохи цIенча дег тIара нийсача наькъагIарси чIоагIен машар ГаргарчА Малхбоале оттабе хьашт долаш болга. КъулбаседаЙеменски кулгалхочо боккха мах бир IарбиЙ-израильски конфликт дIанккхара тIаерзаль йолча СССР конструктивни инициатива.

Переговораш йолча хана белгалдаьккхар, США-с хьал а доацаш Израила леладу агрессивни гIулакхаш бахьан долаш Гаргарча Малхбоале хIанз экхам хилар кхерам бола хьал латташ хилар. IарбиЙ халкъий бокъонаши хьашташи ца лоархIаш хилар, агтара хьалха палестински халкъа дарий дараш, Тель-Авиво Ливански территорена оккупаци ль хилар хардахьа лаьрхIар оагIонаша. хIаьта израильски бIу Ливанера арабаккхар хьа а дийхар.

Москве хиннача переговорашa цIенкха а хьахьеккхар IарбиЙ халкъий моастагIа маьла ва а бокъонца вола доттагIа маьла ва а.

МА ЯЙТА АГРЕССИ!

ДIадаха кIира белгала хиннад шиЙ лоIамa дегIаахара йола бокъо лякха гIерташ тIатеIа къовсам лоаттабеча никарагуански халкъа оагIув хьалдоцара дуней тIа шерра гIулакхаш леладарца. Иштта, Брюсселе хинаЙ дукхача мехкий бовзаш бола юристаш, политически общественни деятелаш, Iилманхой яздархой юкъе а болаш хиннa «Халкъий массашарча трибунала» заседаниеш. Трибунала куламе хIама лаьрхIад Никарагуана духьала США-с политически, тIема, экономически даькъе ледаю акцеш. ВIашагIкхийттача ШтатаЙ 14 городе чакхъяьннаЙ общественноста трибуналий заседанеш, цига рейгановски администрацена бехк баьб Центральни Америкен Карибски бассейнен тIема къизашца зулам леладарах. Из приговор яьЙ цунна американски халкъа санна центрально-американски мехкий Никарагуа, Сальвадора, Гватемала халкъий а викалаша. Пуэрто-Рико столице чакхъяьннаЙ «Карибски бассейнерен Центральни Америкерен машар бола кхерам» яха дунен халкъашта юкъера семинар. цига дакъалоацаш хиннарашa Вашингтонагара хьадийхад региона милитаризаци яра наькъ тIара ялар, цига тIема манеараш елга соцадар, шоай бIун тIема «советникаши» арабахар, базаш дIаяхар.

Шийна тIалатта кхерам кхетабеш ба Никарагуа халкъ. Цо фийла лораю даьхе, хIаьта моллагIа агрессор юхатоха кийча а ва. Дунен тIа мел болча машар безача наьха сийлахьа декхар да — цхьаькха цхьа трагеди США-га хIанз еш никарагуански лаьтта ца йитар.

ЗУЛАМЕЧА НАЬКЪАГIА

Мехка милитаризаци яр, аяглийски экономически социальни бокъонашта наступлени яр. «гIоажача экономика» никъ лелабар — цу тайпара выводаш е метаргйолаш я городе Брайтоне чакхъяьннача. Великобритане доал деча консервативни парте хIара шере еш йолча 101-гIча конференце итогаш. Цо хьахьекхад, укх баркIлагIча бетта забастовка еш болча, ткъо пхиа дIакъовларен 20 эзар къахьегамхо белхара дIаваккхарен хьакъехьара планаш хувцилга хьадехаш болча горнякашта духьалара репрессивни гIулакхаш дIахо йодача хана а леладе лерхIаш тори правительство йолга.

М. Тэтчер кабинета политика милитаристски чулоацам къаьстта хьахьекхаб конференце оборона министра М. Хеалтайна. Цо дaьча къамаьлах гуш хиннад, ядерни потенциал дIахо йодача хана ебае гIертилга, къулбаседаатлантически блоке дукхагIа герзаш Iоаде гIертилга шиЙ ларде латташ бола зуламе никъ хувца лерхIар тори йоацилга.

Консервативни правительства даь къаьстта «дика хIама» санна хьахьокха гIерташ хиннев военни ведомстваш керте латтар Британски лаьтта эггара хьалха тохара дола керда американски ракетно-ядерни герз оттаде доладар. Цу цхьан хана но бакъдаьл Британски хин кIалхара флот кердагIа йолча «Трайдент» яхача ракетно - ядерни системаца кийчдара йола тори кабинета планаш хувцалургйолаш йоацилга а. Из деррига а, министра яхачох, НАТО «хьинар айдара» юкъе Великобритане дакъа дакъе да. Оборона министра даьча къамаьлах кхетаде доагIа хIанзара консерваторий правительство дIахо йодача хана а Вашингтона агрессивни политика форватори йолаш хургйолга. ВIашагIкхийттача Штаташцара «тIема даькъe гIолла цхьана леладу гIулакхаш» массе оагIорахьара дегIа а доаладеш.

Цу цхьан хана тори кабинето Британски аскар, авиаци, флот кийчдаь долча моллагIдар санна долча герзий тайпашта «модернизаци яра де доагIар а даьд. Цу оагIорахьа кхы тIа даь хIама да, министра ма алларе. Къулбехьен Атлантикера Фолклендски (Мальвински) гIайренаш дIалувцара Англе тIема колониальни агресси еча хана цунга кхаьча «опыт».

Социально - экономически политиках аьлча, конференце метадац, английски экономикера кризисни явлени дIайоаннхаргйолаш кIезиг-дукха а корта болаш гIулакх оттаде. Мехка дIахо а дукхагIа хулаш боагIа хьабе болх боаца нах. ХIанз укх сахьате Великобритане ба 3,3 миллион «сонбаьнна нах». 1979 шера дена, Iаьдал М. Тэтчер бедахача хана лена 2 миллион саг гаргга дукхагIа хиннаб хьабе болх боаца нах.

«Морнинг стар» яхача газето белгалдоаккхаш ма хиллара, мехкара промышленни производства боарам 1979 шера хиннaчунца ейсбича 14 процент лохбеннаб, 33 процент эшаьЙ индустре обрабатывающи доакъошкара капиталовложенеш. Ма дарра аьлча, Великобритане ваха чуIе цIеноси хьалдеш дац, кхоачаш ца хулаш йисаЙ унахцIено лорелра, образоване, общественни транспорта, кхьйола чура программаш. Кагийн юкъерен фирмаш йохаш хилара процесс сихлуш йоагIа. Цу дерригнеша хьахьокх консерваторий экономически никъ талхаш боагIилга.

В. КУДЕЛИН,
Ю. РОМАНЦОВ,
Н. МАСЛОВ.
(ТАСС).

ДИКАЧА НАХАХ

КЪАХЬЕГА А САЛАIА А ХОВ

«Красный молот» заводе дикa вовзаш саг ва нефтеаппаратурин цеха комплексни бригада бригадир Брызгунов Николай Иванович. Цо кулгалдеш йола коллектив социалистически яхье хьалхале лелеш хьабоагIа, цунна шийна еннаЙ «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни машиностроитель» яха сиЙ доле цIи.

Дика къахьийга ца Iеш, из ва цеха дикагIвола рационализатор, дикa кхоачашду цо общественни гIулакхаш, из ва завода бригадирий совета председатель, профсоюза обкома член.

Дика хов цунна салаIа а. Итт шу гаргга ха а Ленина цIерагIча культура Дворецерча кинодезарий студе из Iомалуш вола. Цун архивашка да цо даьккха массех фильм. Дукхазе даьлад цо фильмаш шоаЙ цеха зулача мероприятеш а.

ВаЙ мехка гIолла хозахетта дIа-хьа лелаш ва Николай Иванович, миччахьа ше водача шиЙ кинокамера а фотоаппарат хьо цо. Иштта, сошка шиЙ дезалца из хиннив Киже, цига цо даьккхар цу дахчан зодчества архитектурин ансамблех доле фильм, цо из хьехар студерчо шиЙ новкъосташна.

Укх шера а хоза дIайоккхаЙ цо шиЙ мукъа ха. Из хиннив сийлахь-воккхача эрсий поэта М. Ю. Лермонтовна хенаьча «Тарханы» яхача пенчахьалкхен музей-заповедник йолча — из хиннеб поэта неннаьна боахам, «ВаЙ ханара турпал» яхача романе автор укхаза дукха ваьхав. Укхазе хиннеЙ цун кабинет. Цига а цун хиние хIамаш — книжкаш, картинаш, суртааш, церие юкъе Кавказе цо дийнкараш а тIахьа.

Музея фонотекера, фильмотекера дукха дика хIамаш даьзар боахамаш. Укхаза цо недийгIар шин эзача советски артисташ поэта стихашца, поэмашца.

Николай Ивановичa даькхача сурта гIо вайна гу поэта дегIа памятник, спринсугаш хьаь цIи, М. Ю. Лермонтов а цун де а дIавоалл боахка тайпан часовня.

Цига шийна дайнахох яьаца дукха дика хIама дийцар шиЙ новкъостаьа, Николай Ивановичa. Заповедникa даьхача суртах доле альбом нийсдеш ва из хIанз.

Коллектива вевзаш а лоархIаш а ва Брызгунов Николай Иванович. Цун шиЙ маIан а да: массенена масал гойтаа къахьег цо, бизаж дIахьо общественни болх, шийна мел тал, кхьичерна а пайда бола таро йолаш чакхйоаккха муаьэ ва а.

Р. УГИЕВА.

Оаха яздаьчун лерагIа

«МАЦА КХОАЧАЛУРГЬЯ ЕХКА ХАНАШ»

Укх шера 8-ча сентябре «Сердало» тIа араьйлар «Маца кхоачалургья ехка ханаш?» яхаш корта болаш йола критически статья. Цу тIа дувцар город Назране хьалъеш латта йоккха больничин комплекс, ехка ханаш тIехьа а тетташ, йисте ца яккхара бахьанех.

Цу хьакъехьа редакцега жоп дайтад Назрановски районни больница керттерча лоро М. Котиева. Цо хоам бу: «1984 шера 8-ча сентябре «Сердало» тIа араьйнача «Маца кхоачалургьа ехка ханаш» яхача статья тIа авторо нийсса хаинахьа гучадаьккхаь цхьан сменагIа 800 саг тIаэкан унахошта 250 меги оттабеш таро хургйолаш йола йоккха Назрановски больнично-поликлинически комплекс эксплуатаце дIа ца ялара бахьанаш. Генподрядчикан (ПМК-155) субподрядчиккашта юкъе берта хиларах, цхьаккха а объектеш бахьан а довлаш ехкача хана чIоагIа районе бахача наха эшаш йола унахцIенон из объект йистеяккхара ханаш массеххаза тIехьаяьхай.

Таханарча дийнахьа из лоархIаме объект хьалъеча цахаддаш тIехьожам лоаттабеш ба централни районни больница кулгалхой а района советско-партийни органаш а. ГIишло хьаь гаргакхоачача юкъа гIишлон-монтажни балхаш сихдара де дезар даьд ерригача а субподряди организацеш. Цхьабакъда, оттаь ханаш йолашшехьа уж телха а [illegible] «Кавсантехмонтажа» кулгалхой бехкаца заказчикага 1984 шера 30-ча сентябре дIаяла езаш йола объект октябрь бутт боаш яра дIаяла оттаьяц.

ХIанз централни районни больница кулгалхой хьакъоастаь баьннаб ерригa а медицински оборудовани, хьалъеш йола объект чухьмахьара кийчъяра эшаш йола кIаьда а кIаьда йолла а инвентарь.

Ара лелттарах талхар бахьан долаш, хьийца кийнача инвентарех цхьаьр дIа ца а оттаеш, цун котаметта керда кIаьдеи кIаьда йоацев инвентарь эзара кхы тIа а 30 эзар сом ахча хьоажадаьд райисполкомо. И ш т т а РСФСР унахцIенон Министерствана договор яьй но 100 эзар сома мaха ца тоьаш йола медицински оборудовани эзар шийна дIатIаэцаргдолаш.

Цунна цхьана дIахьош да кердача больничин комплексе эшаргйола персонал кийчъенга.

Цхьабакъда, Нохч-ГIалгIай АССР унахцIенон Министерствас хIанзалца хьакъоастадьдац унахошта лаьрхIа дола кеигеи дукхагIа хургхиларген, къаьнарчен керда хьалъьча № 2 йолча централни районни больницанех эшар а ш ь а хьекха кхы тIа а болх бела бер хьашаьбе боаца.

Критически статья тIа дийца кхоачаьнбоацараш дIадахара, хьахахеш латта проблемаш къоестаяра даьр белгал а довиххаш, редакцега жоп дайтад Нохч-ГIалгIай унахцIенон министра П. Камышников. Цу тIа йоах: «Город Назране хьалъеш латтача больница проектно-сметни документацега, медицински оборудоване модификаци тeрках а еш, дIаяьха а хьежад. Цу гIулакха кхы тIа а ахча хьахийрад. Больницана дIаеший цига гIулакх деш хургйолча персонала штатни расписаниe, хIаьта керттерча лоро М. Котиева хьалхадаьккхад эшаш йола персонал кугге хьежжа кара кийчъе йола йоацилга. Таханарча дийнахьа, района керттера лор М. Котиева больница ца тоьаш йола оборудовани я Москве командировкагIа вахийтав».

Гуш ма-хиллара, Назрановски районни больница а Нохч-ГIалгIай унахцIенон Министерства а кулгалхоша газето яьча критиках нийсса выводаш а яь доаццача хана де мел дезар даьд. ДIахо деш а ба нийсдалийта гIадаташ дIацахара.

Цхьабакъда, «Маца кхоачалургья ехка ханаш?» яха критически статья кепатехачул тIехьагIа редакце эггара хьалха хьежаш яр из больничин комплекс хьалъеш боаккхача гIишлонхошкара жоп дарга, къаьстта субподрядчикашкара. ХIана аьлча, таханарча дийнахьа объект йисте ца ялар пар беххагIа нийслуш да. Бо кхоачашду шоай декхар комплекс хьалъеча дакъа лоацаш йолча «Ставропольпромвентиляция» треста Грозненски участка (нач. П. Махмудов), «Кавэлектромонтаж» (нач. М. Шихалев), Грозненски мобильни гIишлон управлене (нач. С. Хатуев) коллективаша. Масала, авторо шиЙ статья тIа белгалдаьккхар: «ШоаЙ ханнахьа цар балхаш чакх ца дахар бахьан долаш, цхьа даьр шозза-кхозза юхаде дезаш хул. Поликлиника корпуса дIахаза кийчъяьй чура шева балхаш де мера ца дезаш. Сантехникаша хьа мел даьр пархе дохадаь дIаоттадеш моттигаш хиннай. Йоккха топаш йийттача салла латт пар пецах даьха Iургаш. Талмастта болх беш ба «Кавэлектромонтаж» треста Грозненски управлене объект хьалъеча хьожабаь нах а».

Материал араьнна цхьа бутт соагIа ха яьннай. ХIаьта халахете а цу организацех цхьаь-цхьанне хIанз а жоп дайтадац редакцега балха тIа нийсдолийта гIалаташ тоадара даьчох лаьца. Хьагучох, газето яьча критика йист ца хулаш багIарца, жоп ца даларца кIалхарабола дага ба цу ханке белгалъяьхича организацей кулгалхой.

Х. ШАДИЕВ.

СССР Кхачан программа кхоачашъе

ГIОННА ДОЛА БОАХАМАШ ШЕРЛУ

СССР Кхачан программа кхоачашъеча шоаЙ лоархIаме дакъа юкъедоаш ба ваЙ республика кооператораш. Дукха боаь баьб цар цу хьакъехьа. Районашка вIашагIдехкад гIонна дола боахамаш. Цу боахамашка хIанза дукха лаьрхIа дорстадеш латт 5700 бежан, 8540 устагIа, 2785 хьакха, 10 эзар хоа тIара оалхазараш, 1970 кутри.

ШоаЙ Iул кхаьметтаоттадара чотагIа тIанхийттаЙ 858 хурси, 188 Iаьларг. Карара шу доладелча дена, дукха дорстаде хIаоттадара бахача вахагара 469 колхозашкагара 1125 къона бежан нийцад.

Эггара дикагIа тоадаьаш доахаш хьадоагIа Малгобекски Сунженски районашка дола кооператорий гIонна дола боахамаш. Масала, план 150 центнер йолаш 344 центнер дукхагIа дуьх тIанхийттад Сунженски районерча гIонна болча боахамa. Укхазарча хьаккхий ферме, дукхьал карарча шера хьалхарча ах шера 804 хурси тIанхийттаЙ. Дика вIаштIехьдаьхад укхаза наьха къахьегама хьалаш. Хьаьнй 400 бежан чуллоаттаде йиш йола ши корпус. Кулг-карара деча балхашта механизаци яьй. ХIаьта Малгобекски районерча гIонна болча боахаме хьаль йолаш я 1000 устагIa чуллоаттабу кошара, хьайбай кош. Иштта дикха хьоккхамаш гойташ къахьегаш ба Аргунски гIонна болча боахама болхлой а. Задани 200 центнер йолаш ах шера тIаехийттад 756 центнер дукхагIа дуьх. Iуй меттаоттадара чотагIа тIанхийттаЙ 306 хурси. ХIаьта колхозашкагара йорстаяра нийцаЙ 700 хьакха. Пачхьалкхенга хьакхий дуьх долларах боахама 763 эзар сома пайда баьнаб. Цу боахама доакъашхой я шуриЙ промышленноста объединени, шекара завода, «Аргунводпрома», «Пище[illegible]».

ТIехьарча хана цу тайпара боахамаш вIашагIдехкад Урус-Мартановски, Нохчай-Юртовски районашка. Царна Iаьский аца, ларда помещенеш хьае, доакъар Iалаще, хьайбаш доажаде арахаш хьакъоастаьча, республика предприятешеи организацешеи деш дола новкъостал кхы а дукхагIа хилийтара дика гIо ду «Чечингушпотребсоюза» [illegible].

ХIанз кооператорашта дагалеттар да, потребительски кооперации общественни питание предприятешка юкъеюса кхачан отходаш цу боахамашка леладеча хьайбашта телилга.

ДIахо йодача хана республика кооператораш дага ба гIонна дола боахамаш кхы а дукхагIа вIашагIдехка.

С. ВОРОНИН.

Журналисташ дагабьлар

Нохч - ГIалгIай АССР журналистий Союза Правлене КПСС обкома непайлозон. телевиденеи радиовещанеи секторца цхьана город Назране аргIанара семинар йир малгобекски городской а назрановски сунженски районий а газетий болхлоша.

Семинаре дакъа даьлараш дийцар пхийттаьлагIча пятилетка планаш толаме кхоачашъяр, планал соагIа къахьегамa овсавла даххьелгей продукци хьалрега дIабода мах кхы тIа а лохбелгеи Iалашхар духьа ледаю социалистически яхь кепалйоалос тIа юкарех дола дешаш а «1941—1945 шш. Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо яьиккхача Кошалов 40 шу дизарa хьакъехьен» «Комсомола ду партийни кулгал дIахо тоадара а кагирхошта коммунистически кхетам балара даькъера цун лоархIам дакхбаре а хьакъехьен» КПСС ЦК-ас даьча сопамаш [illegible] тIема - патриотически интернациональни кхетам балара темаш а.

Драматургий семинар

Укх деношка чакхъяьлар Еррироссийски театральни общества Нохч-ГIалгIай отделенеи Нохч - ГIалгIай АССР йоазонхой Союзой цхьане вIаштIехьяьккха драматургий семинар.

Семинаре шоаш аьча докладаший Моссовета цIерагIча театра режиссера Г. Яновскаясех московски театроведа И. Аминовех дийцар советски драматурге таханарча хьалах, баьккхар Нохч - ГIалгIайчен драматургий кхоллам. Семинаре хиннача практически занятешка хьежар моттигерча драматургий Р. Межидова, У. Ахмадова, Е. Чебалина, А. Боковa. А. Исмаилова. кхьйарий произведенешка.

Семинаре белгалдаьккхар ма даора долча къонахий доттагIала иназх дуцаш йолча легенда мотивегIа У. Ахмадова язъяь «Лысая гора» яхача пьеса, Е. Чебалина «Потушья рать», «По обе стороны провала» яхача драматургически произведеней художественни боарам лакха хилар.

Москвера баьхнача хьаьшаша консультацеш елар драматургически искусства лардех лаьца.

Ю. ПОВАЛЯЕВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 ОКТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Анаюх» Ленинградера передача.
9.35 — «Гаргара гIулакхаш». Художественни фильм.
10.55 — «Професси — бригадир. Бригадира [illegible]». Телевизионни документальни фильм.
11.20 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Мехкий телевизионни студий документальни фильмаш: «ШиЙ цIен басараш», «Лаьтта мел дола эзаш».
15.40 — Юртарча хоро выступлени.
16.10 — «Кердадараш».
16.30 — «А. Блок. Дикаш» яхача фильма-концерта премьера.
17.05 — «Буратино» мультфильм.
17.35 — «Фон» яхача Прагарча симфонически оркестра концерт. ЧССР-ара передача.
18.00 — «Iилман вахаре». Iилман техникан даьтта СССР Пачхьалкхен премии яхара.
18.30 — «Сахьердане [illegible]».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «ВаЙ бош».
19.40 — Халкъбуол РСФСР халкъа артисташ Т. Терехова С. Баранникова.
19.55 — «Iаьрига [illegible]». Телевизионни художественни фильм. 1-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Хоккеях йола СССР чемпионат. «Спартак» — «Химик».
23.20 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — «IуйIранара гимнастика».
8.15 — «Махал Манора пишнь». Телевизионни документальни фильм.
8.30, 9.35 — Истори. 5-гIа класс. Ширача Москва.
9.05, 12.30 — Французски мотт. Хьаха I-гIа шу.
10.05 — ПТУ декаронта. Эстетически кхетам балар. Къахьегамен производственни культура.
10.35, 11.40 — Ботаника. 5-гIа класс.
11.05 — «Махкатин школа».
11.35 — «Сийлахь-йоккхача Устагах дола дагадаьлар».
12.00 — Музыка. 5-гIа класс. Бетховена Пхоллаьа симфони.
12.30 — Физика. 10-гIа класс.
13.00 — «Природоведение» передачий почта.
14.00 — Ширача Грециа искусство.
14.30 — А. В. Кольцов. Вахаре кхоллами вагIини.
15.30 — «Кердадараш».
17.15 — «Тхо блокаде хинна да». Документальни фильм.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера [illegible]» (нохчий меттала).
18.30 — «Нохч-ГIалгIайчен да».
19.00 — «Шоана, дай-наной!» (нохчий меттала).
19.30 — «Закон. Болх. Морали».
19.50 — «Суд а йоагIаш бийте?». Телевизионни фильм.
20.00 — «Бийса даьхьаьа хийла шун, бераш!» «Тета Валос дуна...».
20.15 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Кольцовах дола новел». Художественни фильм.
23.00 — «Кердадараш».

17 ОКТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Аяуторски мультфильмаш».
9.05 — «Iаьрига [illegible]». Телевизионни художественни фильм, 1-гIа сери.
10.05 — «Путешественний клуб».
11.05 — «Професси — бригадир». «Бригадира дегаIоалам». Телевизионни документальни фильм.
11.20 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Даьтикхьлагiа шерашкара коммунисташ. Документальни фильмаш: «Цонда», «Сахалинерча коммунистех дола дувцараш».
15.40 — Концертни зале — шинкъанаш.
16.30 — «Кердадараш».
16.35 — «Драматургин театр». А. С. Грибоедов. «Хьекъалах хинна бала».
17.30 — «Тха корреспондентша дуьи».
17.55 — Советски Союза Турпалца, Советски Союзан маршалца С. И. Руденкоца вайзаьшинн вIашагIкхетар.
18.35 — «Журавлик». Мультипликационни фильм.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Шахматах йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.
19.05 — «Дунен кагирхой».
19.40 — «Бен арфа». Фильм-концерт.
19.55 — «Iаьрига [illegible]». Телевизионни художественни фильм. 2-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Нани эргда ваЙ, доттагIий».
23.15 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.
23.30 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — «IуйIранара гимнастика».
8.15 — «Художник Иван Шишкин». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — География. 7-гIа класс.
9.05, 12.00 — Немецки мотт. Хьеха I-гIа шу.
10.05 — Антарктиде ваха ома командировка. 4-гIа передача.
10.35, 11.40 — И. С. Тургенев. «Бежин луг». 6-гIа класс.
11.05 — «ВаЙ бош».
12.10 — Юкъера биологи. 9-гIа класс. «Оалхазараши ваххариЙ цхьан таханаьа да». 1-гIа передача.
13.10 — «Природоведение» передачий почта.
— 13.40 — «Зоопаи — мир».
14.25 — А. М. Горький. «Вороараш», «Вачникаш».
18.20 — «Кердадараш».

16 ОКТЯБРЬ, 1984 ШУ

17.35 — Республика хьана тIа (гIалгIай меттала).
17.50 — «Миниатюраш водсийна корта боаккхам». Iилманхойтара фильм.
18.05 — «Ханиха тIахьожамхой лакха декхар» (нохчий меттала).
18.20 — «Нохч-ГIалгIайчен да».
18.40 — ХIара письменни — чаргаш (нохчий меттала).
19.10 — «Экономика мотторе декхар. Реконструкци эффект. Н. Анисимова цIерагIа Игипз.
19.40 — Мультфильм.
19.50 — Коммунисташца гIо нийсбеш. Социалистически Къахьегама Турпалца Е. Слидовца кагирхой вIашагIкхетар (нохчий меттала).
20.20 — «Маленькая хьаьи, «ДоттагIал». Документальни фильм.
20.30 — Автомобильни спортах йола СССР чемпионат. Таллинера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Жоп дацца байн». Художественни фильм.
23.05 — «Кердадараш».

РАДИО

16 ОКТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаттаж (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Байназаа музыкни концерт (гIалгIай меттала).
9.15 — «Социалистически декхараш. Миныта кхоачашду укх?» (нохчий меттала).
9.30 — «Къона замаза» (гIалгIай меттала).
10.00 — Передачай программа. Хаттам (эрсий меттала).
10.01 — Бенихкийчарна берзи ховца. «ШиЙ декхар хар». Беседа (гIалгIай меттала).
10.10 — «Бераш хьиий доктор», (эрсий меттала).
17.31 — «Производство хьалхалаттарашта!» Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Iанех кхера дацош». «Терский» совхозера передача (эрсий меттала).

УКВ.

17.00 — «Василий Теркин». А. Твардовски поэмегIа оттаьа музыкально-литературни композици.
17.30 — С. Донаева илли.
18.30 — Тха музыкальни галерей.

17 ОКТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан никъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — Дентон Юре илли (нохчий меттала).
11.15 — Сийлахь-йоккхача Воталон 40 шу дизарга. «Йукхьегама а тIем тIа санна». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
11.30 — «Дега тIара дега мутIараш». НГIАССР Халкъа йоазонхочун А. Бокова кхоллам йола передача (гIалгIай меттала).
15.15 — «Барт болча дезала». (эрсий меттала).
15.30 — «Социалистически яхье дневник» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа (эрсий меттала).
16.01 — «Дунен халкъашта юкъера хьал» (гIалгIай меттала).
16.15 — «Вахара хьисап — советски» (эрсий меттала).
16.35 — «Йоахаш бехкечун радиоцентр» (эрсий меттала).
16.45 — «МоастагIа зовзар дукха», (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Ачхой-Мартановски бахча тIахьехама гIулакхаца лели ду» (нохчий меттала).
19.30 — «Кагирхой вахаре» (нохчий меттала).

УКВ.

17.00 — Узбекистанай искусствий мастерийн музыкальни коллективий концерт.
17.30 — Ш. Рашидова стихашта дакьа илли.
18.00 — Лирически эшараш.
18.20 — ДоттагIален концерт.

ХIоттам

Тахан республике гIолла Грозне хувцалуш моркхаш а йолаш, йоачам а йоацаш. малхбузехьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 10—15, Грозне 12—14 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Хьоаша моркхаш а йолаш, цхьайолча хана йоачам а йоалаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура буйса 0—5, дийнахьа 6—11 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!

ДIАХОХЬОШ ДА 1985 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газет язду «Союзпечатал» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учреждениешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Газет яздара мах: шера—4 сом 8 кепиг, ах шера—2 сом 4 кепиг.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-65-07; [illegible] секретара — 2-34-69; отделаш: партийни [illegible] — 2-54-04; промышленностеи транспорта — 2-65-01; [illegible] балхана — 2-47-84; культура — 2-54-75; письмаш — 2-65-64; корректоре — 2-30-00.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-65-07; ответственного секретаря — 2-34-69; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-54-75; писем — 2-65-64; корректорской — 2-30-00.

Газет арадувла шинарен ерен, шоаттен деношка.

ОФ02301. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4289.